

Lietuva nepaprastai nualinta...

Sako Jokubas Stukas, grįžęs iš Vilniaus ir Kauno.

Balandžio 23 d. Lietuvos Atsiminimų radijo programos direktorius Jokubas Stukas pareiškė, kad jis visą gyvenimą su komunizmu kovojo, bet dabar, pamatęs jo pavergtus kraštus, ypač pirmą kartą matytą jo tėvų žemę, dar labiau kovos.

Jokubas Stukas, Amerikoje gimęs ir augęs lietuvis, turėjo progos pamatyti Vilnių ir Kauną jo ilgos kelionės per 20 kraštų metu. Jis drauge su kitu amerikiečiu, žymiu pramonininku E. Krueger, iš Rytų Berlyno nuskrido į Maskvą, o

Valgė Metropolio viešbuty, kuris viduj ir iš viršaus per eilę metų nedažytas, aptriusęs. Vaziavo pro Prisikėlimo bažnyčią, kurioj dabar yra radijo aparatų fabrikas. Mat jiems, Amerikos prekybininkų misijos atstovams, buvo leista apžiūrėti statomą elektros jėgainę ir laisviau pavaikščioti.

Kaune, prie vadinamosios Kauno jūros, tą dieną buvo didelės iškilmės — oficialusis elektrinės atidarymas. Buvo suvežti ansambliai, šokama ir dainuojama, sakomos kalbos. Visame

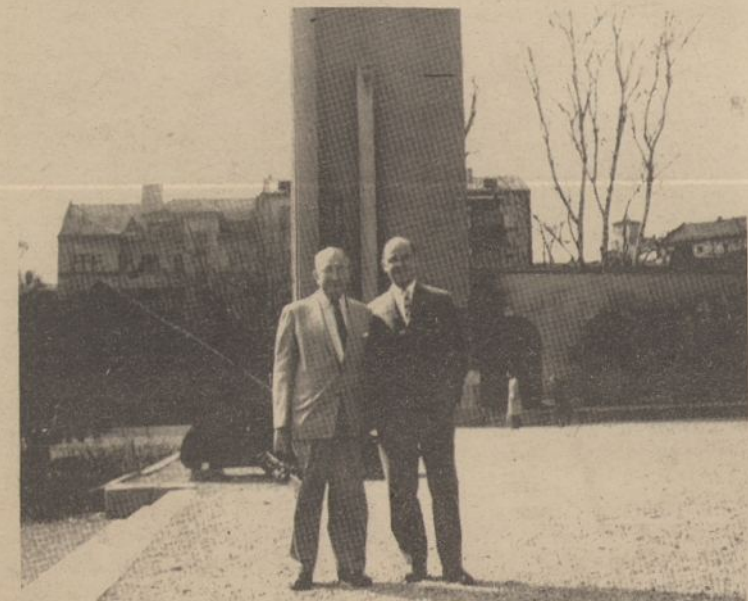
žodžiais tikėdami, bėgo į miškus, kovojo, laukė ir... tragiškai, žiauriai buvo išžudyti. Ir jie pageidauja, kad vietoj trėminių dienų laisvas pasaulis minėtų didvyriškai kankinių mirtim žuvusius partizanus.

Vilniuje J. Stukas bandė klausyti Amerikos Balso, bet negalėjo girdėti, nes už Gedimino kalno yra specialiai įruošti 4 didžiuliai trukdymo stulpai. Kai sužinojo, kad Jokubas vadovauja radijo programai, jo palydovas Suktus siūlė Vilniaus radijofone kalbėti, bet, jam atsisakius, atvyko radijo atstovas ir paprašė tarti keltą žodžių į juostelę.

Amerikietis E. Krueger pasakė angliškai: telaimina jus Dievas, o J. Stukas palinkėjo lietuvių tautai ištvėringai sulaukti tos dienos, kada laisvai galėsime vieni pas kitus keliauti.

Jo giminės Aluntoje, gavę žinią, ruošėsi, laukė, takus išbarstė smėliu ir išvažiuojant verkė, kad, atvažiuavę iki namų slenkščio, negalėjo jų aplankyti. Nedraudžiama, sakė jo palydovas, bet nepatariama, nesaugu, nes esate jūs pirmieji turistai, be to, ir Amerikoje mūsų diplomatams neleidžiame visur važinėti.

E. Čekienė

J. Stukas ir amerikietis E. Kruegeris buvo gavę leidimą trumpam nuvykti iš Vilniaus į Kauną, kur juodu nusifotografavo prie dabartinio istorinio, anksčiau buvusio Vytauto Didžiojo muziejaus, J. Stuko nuotrauka

iš ten į Lietuvą, norėdamas susitikti su savo giminėmis.

Jo bendrakeleivis E. Krueger, paklaustas, kokį įspūdį padarė Lietuva, per radiją atsakė: Jei aš komunizmo nemėgau anksčiau, tai dabar dvigubai kovosiu prieš jį. Aš pasakysiu Amerikos žmonėms, kokį vargą ir skurdą kenčia jo pavergtos tautos. Žmonių veidai Lietuvoj prislėgti, nelaimingi, blogai apsirengę, ten labai daug rusų kariuomenės, ko nė vienas kitam krašte nesimatė...

Juodu abu atidavė žmonėms savo kostiumus, baltinius, batus ir pinigų. Apvažiavusiems apie 20 kraštų, Lietuva atrodė varginčiausias kraštas, išskyrus Indiją. J. Stukas, važiuodamas iš Vilniaus į Kauną, ieškojo dainose apdainuotų, iš pasakojimų girdėtų lietuviškų koplytelių, deja, tematė pakeliui tik vieną ir tai bei rūpintojėlio.

Jis Kruegeriui buvo pasakojęs, koks Kaunas gražus miestas, kurį jis tiek kartų matė iš nepriklausomos Lietuvos nuotraukų. O dabar baisu buvę žiūrėti.

Jokubas Stukas Vilniaus kapinėse tarp Balio Sruogos ir Petro Cvirkos kapų. J. Stuko nuotrauka

krašte tą dieną buvo paskelbta nedarbo diena. Iškilmės dėl perkrautos propagandos amerikiečių pasidarė slėgiantį įspūdį.

Tėvynę gyvenantieji kaltina laisvo pasaulio lietuvių, kad jie, klaidindami per radiją, jog greit ateisim, išvaduosim, sunaikino apie šimtą tūkstančių partizanų, pačias gražiausias Lietuvos jaunąsias intelektualines jėgas, nes jie, tais

DAR TRYS ŠIMTAI IŠVYKO KAZACHSTANAN

Paskui du šimtus statybininkų, išvykusių pirmąją savaitę po Velykų, balandžio 25 dieną vėl išvyko trys šimtai jaunuolių į įvairių Kazachstano rajonus, — šį kartą žemdirbiai iš įvairių Lietuvos vietų. Šis emigrantų būrys tariasi vyksta laikinai, gal tik šiam derliaus auginimo ir surinkimo sezonui. Ar jiems išeis su sugrįžimu geriau, kaip kadai Brazilijon emigravusiems, arba ir prieš penketą - šešetą metų dirvonų plėsti išsiųstiems, viešai turbūt niekad nepaaiškės. LNA

PIETŲ KORĖJOS parlamentas priėmė prez. Syngman Rhee atsisistatydinimą. Trijuose miestuose prasidėjo naujos studentų demonstracijos, kuriomis reikalaujama parlamento išsiskirstymo, Rhee vidaus reikalų ministras Choi In Kyu areštuotas ir kaltinamas dėl netvarkos praejusiose rinkimuose.

Aušros Vartai Vilniuje.

Nuotrauka J. Stuko.

Juozas Kreivenas
1602 So. 48 Court
Chicago 50, Ill.

ONA BLANDYTĖ, iš Chicagos, dalyvauja jaunųjų talentų varžybose, įvykstančiose gegužės 14 d. Clevelande, Ji dainavimą studijuoja Alodijos Dičfūrtės klasėj.

SKATINA KELTI PAVERGTŲJŲ TAUTŲ KLAUSIMĄ

JAV atstovų rūmai 275 balsais prieš 0 išreiškė "viltį", kad prez. Eisenhoweris viršūnių konferencijoje sieks "pagrindinių laisvųjų" atstatymo Sovietijos "pavergtiems satelitams". Panašios senato rezoliucijos laukiama šiomis dienomis.

Wisconsinio atstovo Clement J. Zablocki pasiūlytos rezoliucijos redakcijoje buvo "reikalaujama", kad prezidentas įneštų į viršūnių konferencijos darbotvarkę pavergtųjų tautų klausimą, tačiau valstybės departamentas prašė rezoliuciją sušvelninti.

Praeitais metais prez. Eisenhoweris paskelbė proklamaciją, skatinančią kasmet minėti Pavergtųjų Tautų Savaitę. Chruščiovas dėl jos smarkiai puolė viceprez. Nixoną sakdamas, kad tai reiškia "grubų" kišimąsi į sovietų vidaus reikalus.

Prez. Eisenhoweris skatino "vienyti ir stiprinti" Šiaurės Atlanto Bendruomenę ateinančiai viršūnių konferencijai ir kitiems bandymams, kurie ją seks.

Sveikinime metinei NATO užsienių reikalų ministerių konferencijai, kurį Istambule perskaitė valst. sekr. Chr. A. Herter, JAV prezidentas pabrėžė, kad tvirtumas ir vieningumas būsimas reikalingas nepaisant, ar viršūnių konferencijoje bus pasiekta kokių nors pozityvių rezultatų ar ne.

Po dvi dienas trukusių uždarų posėdžių, kaip patiriama, NATO ministrai pritarė, kad Vakarų pozicijos viršūnių konferencijoje turi būti bazuojamos dviem pagrindiniais klausimais -- nusiginklavimu ir padalintosios Vokietijos bei Vakarų Berlyno problema.

Patirta, kad konferencijoje JAV, Britanijos ir Prancūzijos užsienių reikalų ministrai, kurie konferencijos išvakarėse turėjo atskirą pasitarimą, pasiūlė naują taktiką diskusijose su Sovietija dėl Vokietijos.

Joje esą numatoma, kad Vaka-

rai galį pritarti Chruščiovo reikalavimui pasirašyti separatines taikos sutartis su Rytų ir Vakarų Vokietijomis, jei Chruščiovas sutiks visoje Vokietijoje įvykdyti plebiscitą, kuriuo būtų galima nustatyti, ko vokiečių tauta iš tikrųjų nori, Vakarų valstybių lyderiai tiki, kad vokiečiai nori krašto suvienijimo ir plebiscite atmetų separatinių taikos sutarčių idėją.

Prez. Eisenhowerio sveikinime NATO ministrai buvo įspėti, kad iš viršūnių konferencijos nereikia tikėtis "greitų ir vaizdžių" rezultatų.

Senelių sveikatos draudimo planas

Viceprez. Nixonas, kalbėdamas Chicagoje, pareiškė, kad JAV administracija šią savaitę įteiks kongresui sveikatos draudimo įstatymo projektą, pagal kurį numatomas laisvas sveikatos draudimas kiekvienam peržengusiam 65 metų mažiau ribą asmeniui, kuris to draudimo norės.

Pagal sveikatos departamento paruoštą projektą vyriausybė teiktų subsidijas draudimo bendrovėms arba grupinėms sveikatos organizacijoms, kaip pvz. Blue Cross, bet ne pavieniems asmenims.

Kongresan įneštame vadina-

mame Forando projekte, kurį remia demokratai, siūloma, kad peržengę 65 m. amžiaus ribą asmenys galėtų arba pasirinkti liginę draudimą arba padidintą Social Security pašalpas.

Toje pačioje kalboje viceprez. Nixonas puolė ir savo partijos narius, nusistačiusius prieš bet kokią sveikatos draudimą, kad jie esą "neatsakingi ir neteisingi".

APRŪPINS GINKLŲ FABRIKAIS NATO KRAŠTUS

Washingtonė konstatuojama tyli, bet vis didėjanti pažanga JAV programoje, kuria numatoma aprūpinti NATO partnerius modernių ginklų pramone. Kai kurie stebėtojai tiki, kad ši programa ilgai gali būti pasirodyti labiau reikšminga, negu lygiagrečiai planai duoti europiečiams tolimųjų distancijų balistines raketas.

Vienu iš paskutinių reikšminių šioje programoje yra susitarimas tarp Vakarų Vokietijos, Belgijos, Olandijos ir Italijos gamintis kiek pakeistą Lockheed F-104 versiją -- greičiau už garšą skrendantį sprausminį naikintuvą. Galutinė sutartis, kaip manoma, būsimi pasirašyta už kelių savaičių, ir ateinančiais metais F-104 naikintuvai bus jau pradėti montuoti Europoje.

Kitas amerikinis ginklas, jau gaminamas Europoje, yra Hawk priešlėktuvinė raketa, kurios visas dalis pagamina ir vietoje sumontuoja Vakarų Vokietija, Prancūzija, Belgija ir Olandija.

Taip pat Europoje pradėtos gaminti iš lėktuvų iššaukiamos priešlėktuvinės raketos Sidewinder, kurias gamina Norvegija, Olandija, Danija ir Turkija. Tikima, kad pirmosios šios rūšies Europoje pagamintos raketos bus išleistos ateinančių metų pradžioje.

Demonstracijos Berlyne

lią, kurios gali sukelti grėsmę viešajai tvarkai.

MASKVOS raudonojoje aikštėje buvo demonstruojamos atominės patrankos ir taktinės raketos. Svetimų valstybių karinius atstovus pasitiko nebe generalinio štabo viršininkas marš. Sokolovskis, o marš. Zacharovas, buvęs okupacinių pajėgų štabo viršininkas Vokietijoje. Iš to stebėtojai padarė išvadą, kad netrukus reikla laukti jo paskyrimo raudonosios armijos štabo viršininku vietoj Sokolovskio (sekančią dieną tai buvo ir paskelbta). Pagrindinę kalbą pasakė gynybos ministras Malinovskis, kuris pabrėžė, kad Sovietija esanti "pilnai pasirėngusi išspręsti visas kontraversines problemas".

KUBOJE gegužės pirmosios demonstracijose dalyvavo apie 250,000 asmenų, ir paaiškėjo, kad Fidel Castro neplanuoja krašte rinkimų. Šalia jo, ant platformos, buvo eilė užsienio atstovų, jų tarpe komunistinės Kinijos, Sovietijos ir kitų komunistinių kraštų.

Taip buvo išdavinėjama Amerika

TRUMANAS APGYVENDINAMAS POTSDAME SIBIRAN IŠVEŽTOJO VILOJE

Amerikiečių delegaciją gabenąs lėktuvas "Šventoji karvė" nusileido Gatovo aerodrome prie Berlyno. Kelias iš Gatovo į Neubabelsbergą nustatytas amerikiečių, britų ir rusų daliniais, tarytum delegacijai šiame okupuotame krašte gręstų nepaprastą pavojų.

Prieš pat Trumanui išvykstant iš Baltųjų Rūmų, ten buvo gauta Stalino telegrama:

"Delegacijų apgyvendinimas sutvarkytas Jūsų rašto prasme, kaip savo metu įtartoje. Trys delegacijos bus apgyvendintos Neubabelsberge, į pietų rytus nuo Potsdamo. Posėdžiams numatytas ketvirtas pastatas Potsdame."

Neubabelsbergas yra sovietiniame sektoriuje, todėl už patalpų įrengimą yra atsakinga raudonoji armija. Jos vyriausias vadas Vokietijoje, maršalas Žukovas, JAV prezidentui užleido trijų aukštų vilą, kuri anksčiau priklausė vokiečių filmų bendrovės generaliniam direktoriui.

Patarėju "Vakarų gyvenimo būdo" klausimais paskirtas raudonosios armijos majoras Arthur Pieck, vokiečių komunistų partijos vado sūnus. Jis vykdo medžioklę visame mieste, raudnodamas ne tik baldus, bet ir kilimus bei užuolaidas, porcelaninius indus ir sidabrinčius šaukštus bei reikalingas staltieses. Sienų papuošimu rūpinasi jo žmona. Ištasas dienas važinėjama po miestą ir apylinkes, ieškant tinkamų paveikslų.

PASLĖPTI MIKROFONAI

Kai prezidentas privažiuoja prie vilos Kaizerio gatvėje ir išlipa iš automobilio, prie jo

prieina vienas sovietų karininkas ir oficialiai perduoda raktus. Arthuro Piecko žmona stebėscina pro rūšio langelį. Paskui ji dingsta pro užpakalines namo duris. Lieka tik valytoja, kuri nespėjo laiku baigti darbo.

--Tai čia turi būti mano "Baltieji Rūmai" Berlyne?--juokauja prezidentas, eidamas per sodeį. --Bet jų sienos gelsvai dažytos! Jo palydovai nusišypso. Tačiau tas vardas--"mažieji Baltieji Rūmai" prigyja Potsdamo konferencijos dalyvių tarpe.

Didelėje viloje apgyvendinamas ne tik prezidentas, bet ir Byrnes, admiralas Leahy, spaudos sekretorius Ross ir eilė kitų karininkų. Žemėlapių kambarys ir radijo siųstuvas buvo įrengti vakar, vilos parke dar tebetriusant raudonarmiečiams.

Amerikiečių technikai taprogą apžiūrėjo ir sienas, ar sovietinė slaptoji tarnyba jose nėra paslėpusi mikrofonų. 1945 metų vasarą jau nebepasitikima sovietiniais sąjungininkais taip, kaip buvo pasitikima Rooseveltolais Teherane ir Jaltoje.

RUSŲ BAIMĖ

--Sovietai tikrai parodė daug pastangų--konstatuoja spaudos sekretorius Ross,--apžiūrėjęs vilą.

--Kam tas namas anksčiau priklausė?--teiraujasi Trumanas.

--Vienam vokiečių filmų producentui. Jo žmona teigia, kad rusai jį išvežė į Sibirą.

--Jo žmona? Ar ji čia dar tebegyvena?

--Ne, žinoma, ne. Bet raudonoji armija ją paskyrė namo valytoja. Perimdami namą, mes ją radome rūsyje.

--Paskyrė valytoją?--stebisi Trumanas. --Kaip tai galima?

--Ji sakėsi, gerai žinanti namą, be to, ji čia jaučiasi saugiau. Ji nepaprastai bijo rusų. Atėjusi raudonoji armija labai blogai pasielgusi su ja. Tariau jai...

Sakinys lieka nebaigtas, bet Trumanas supranta, ką norėta pasakyti. Jis tylėdamas nusisuka ir eina apžiūrėti namo.

Didžiojoje salėje stovi didžiulis pianinas. Nustebęs Trumanas žiūri į jį.

--Ar rusai jį čia atgabeno?--klausia.

--Greičiausiai,--atsako Ross. --Sovietų pasiuntinys iš Washingtono pranešęs į Maskvą, kad tamsta mėgsti muziką.

Trumanas prieina prie pianino. Nosine nubraukia keletą dėmių nuo blizgančios politūros, pakelia dangtį ir išgauna keletą akordų.

--Jie net suderino instrumentą!--konstatuoja jis. --Tikrai reikia stebėtis.

Vakarienis metu Ross pasakoją ir daugiau naujienų:

--Premjeras Chruščillius apgyvendintas netoli nuo čia. Ir generalisimas Stalinas apsigyvens Neubabelsberge, pakeliui į Cecilienhofą.

--Cecilienhofą? Kas tai?

--Vardas rūmų, kuriuose vyks konferencija. Beje, tik dabar gautas pranešimas, kad generalisimas Stalinas atvyksias viena diena vėliau. Kaip aš iš patikimių šaltinių patyriau, jį ištikėms nusilpimo prieuolis.

Trumanas žiūri, akis išplėtęs į savo sekretorių.

--Prieuolis? Ar Stalinas serga? (Bus daugiau)

AR KARAS GALIMAS PER KLAIDĄ...

Pasaulinis atominis karas galys būti pradėtas per klaidą, automatiškai užaliarmavus iš vienos ir kitos pusės karinį aparatą, nežiūrint visuomenės ar vyriausybės nusistatymo.

Nebraskoje, netoli Omahos, Offut slėptuvėje, 45 pėdų gilumoje po žeme, betonu dengtos Strategic Air Command (SAC) salės sienose, šalia milžiniškų žemėlapių, kabo aštuoni laikrodžiai, kurių septyni yra juodi, rodą Omahos, Guamos, Alaskos, Thule, Londono, Maskvos ir Omsko laiką. Aštuntasis laikrodis yra raudonas, jo rodyklė pradės judėti tik kai kils treysis pasaulinis karas.

Kas paleis veikti šį laikrodį Offut požeminėje slėptuvėje? Kas duos įsakymą 3,000 bombonešiams išdėstytiems 70 bazėse penkių kontinentų, kurie per 15 minučių pasiruošę pakilti oran? Kas duos įsakymą iššauti tarpkontinentines raketas, ginkluotas atominėmis bombomis, kurios skristų į sovietinius taikinius iš britų, italų, turkų ir amerikiečių bazių?

AR KARAS NEGALĖS ĮVYKTI DEL KLAIDOS?

Jau prieš porą metų šis klausimas buvo iškeltas, bet SAC (Strategic Air Command) pasistengė nuraminti, nurodyma visa eilę priemonių, kurios blokuoja karo aparatą. Sovietinis karo aparatas, be abejojimo, panašus amerikiniui. Ar klaidos tikrai jau negalimos. Štai ką sako SAC karininkas.

Tolimoje Kanados šiaurėje per 5,000 km. veikia radaro tinklas. Tai Distant Early Warning linija, kaštavusi 4 milijonus dolerių. Ji užregistruoja kiekvieną objektą, kuris pasirodytų sąsigalio padangėje, ar tai būtų tik paprastas lėktuvas, ar meteoras, ir automatiškai jo vaizdą perduoda televizijos ekrane į priešlėktuvinių pabūklų vyriausiąjį štabą Colorado Springs. Tuo pačiu laiku šis vaizdas matomas ir Offut esančiame SAC štabe televizijos ekrane.

Per keletą sekundžių automatinės skaičiavimo mašinos nustato pastebėto objekto kryptį ir greitį. Ar klaida dėl objekto kilmės yra prileistina?

Ne, sako SAC karininkas, Mes duodame visuotinį aliarmą tik tada, kai objektas būna pilnai nustatytas. Vienas ar penki objektai, pastebėti ekrane, mūsų neįjaušina. Mes duodame aliarmą, jei ekrane pasirodytų mažiausiai 25 objektai.

RAUDONASIS TELEFONAS

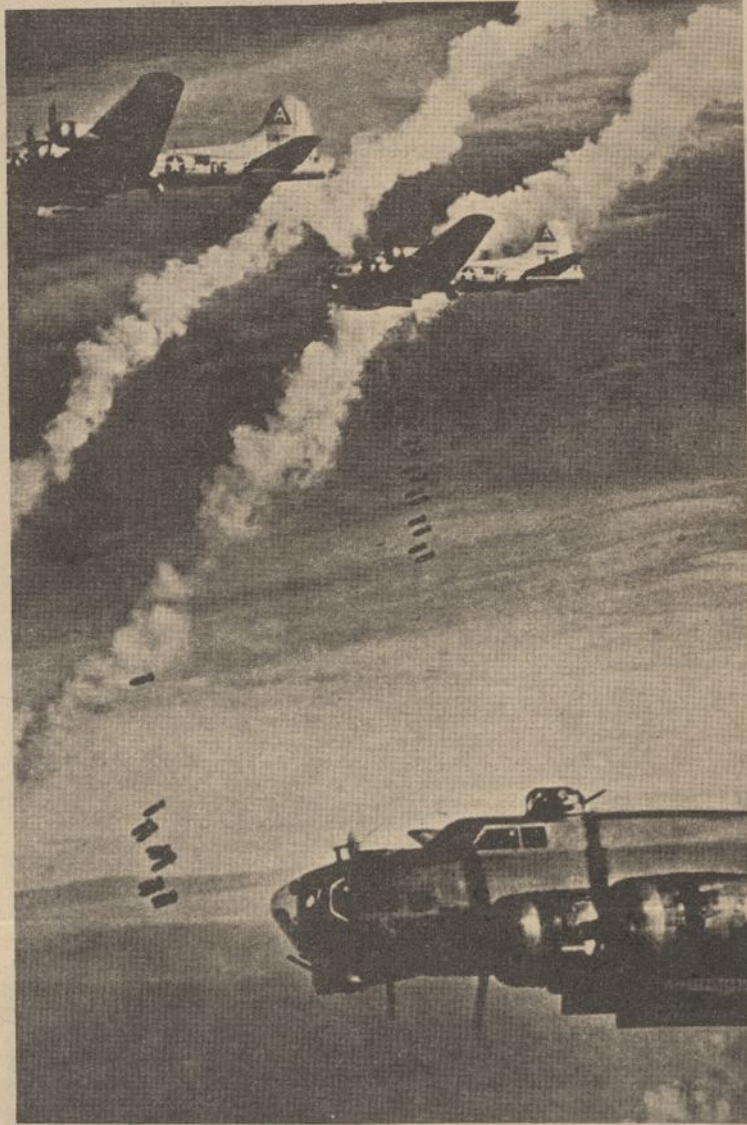
Ar jau yra panašiai atsitikę. Karininkas nieko nesako. Jis tik pastebi, kad, jei aliarmas būtų duotas per klaidą, dar yra laiko jį atitaisyti pirm, negu pirmieji bombonešiai numes ant priešų bazių atomines bombas.

Atsakymas ramantis. Bombonešių B-47 įguloms, esančioms nuolatiname aliarmo stovyje reikia tik penkių minučių pakilti į orą. Bombonešiams B-52 reikia septynių minučių. Gi SAC per porą sekundžių gali susirūti su visomis 70 bazėmis pasaulyje.

Prileiskime, kad televizijos ekrane pasirodė įtartini objektai, kuriuos perdavė Distant Early Warning. Siekdama patikrinti, SAC susijungia su savo bazėmis Turkijoje. Lėktuvinis radaras, kuris nuolat skaido Sovietijos pasieniu turėjo irgi užregistruoti panašius objektus. Jei ne, aliarmas nepagrįstas. Nes netikėtas puolimas, kad jis pasisektų, turi būti nukreiptas tuo pačiu laiku prieš visas strategines bazes. Jei agresorius to nepadarytų, susilauktų mirtinio smūgio.

Bet yra pavojus, kad įtemtoje tarptautinėje padėty, sovietai ir amerikiečiai gali laikyti ore didelį skaičių savo lėktuvų, darant orinius manevrus virš šiaurės sąsigalio, Baltijos ar Juodosios jūros. Tokiu atveju Distant Early Warning duotas aliarmas būtų patvirtintas periferinėse bazėse.

Kas tokiu atveju atsitiktų? Offut vyriausioje Strategic Air Command štabe gen. Power pakeltų raudono telefono ragelį ir pasuktų penkių skaitmenų skaičių, kuriuos jis tik vienas ir artimiausi pagalbininkai težino.

Karo atveju Amerika prieš teritoriją iš savo 3,000 bombonešių gali numesti 2,000 kartų daugiau galingesnių bombų, negu buvo susprogdintos visos bombos praėjusiame kare...

Tuo septynių dešimtyje bazių būtų duotas aliarmas. Laktūnai, kurie niekad neišsirengia, šoktų prie lėktuvų, pakrautų atominių bombų, gi bombonešiai, kurie su bombomis dežuruoja ore, gautų įsakymą skristi bombarduoti priešų taikinius.

Penkioms sekundėms praėjus, kai gen. Power pakėlė raudonojo telefono ragelį, jo įsakymas

būtų patvirtintas visose bazėse, ir po penkių minučių prasidėtų ataka, būtų pasiruošta ant Sovietijos pasikalbėjimų tarp NATO junginių. Mankštoje daugiausia dėmesio kreipiama į džiū-džiū su apmokymą.

Kaip matome gen. Power gali, nelaukdamas iš nieko įsakymo, pradėti karą.

(Bus daugiau)

Belaisvius žudyti ir užkasti!

Sovietinės zonos liaudies armija ruošia specialius dalinius žygiui į priešų užnugarį...

Prieš pat 1958 m. Kalėdas prieš sovietinės zonos apskrities miesto Annaburg bei Torgau buvo išrikuotas nepaprastai karinis dalinys: 1 karininkas, 1 puskarininkas ir 18 kareivių; visi jie buvo apmokyti Vak. Vokietijos armijos uniformomis.

Aštuonis mėnesius instruktorius plk. Schreckenbach buvo savo dalinį treniravęs Erfurto apylinkėse. Dabar jis turėjo pademonstruoti savo sugebėjimus. Publiką sudarė grupė aukštųjų karininkų, daugiausiai iš berlynės karo ministerijos. Keletą valandų trukusioje programoje buvo demonstruojama:

- * ginklų priešų užnugaryje nutildymas;
- * tiltų ir kelių vertimas naudojama;
- * žinių perdavimas iš veiksmų zonos;
- * persikėlimas per upes, artimosios kautynės ir t.t.

Ponai iš ministerijos atrodė patenkinti. Kiek vėliau buvo išleistas įsakymas: visose zonos karinėse apygardose sudaryti tokias "specialios žvalgybos grupes". Raktas: prie kiekvieno bataliono 20 vyrų grupė anksčiau minėtos sudėties--1 karininkas, 1 puskarininkas ir 18 eilinių. Šiuo metu sovietinėje Vokietijos zonoje pagal Schreckenbacho instrukcijas yra treniruojama apie 2,000 vyrų.

Jų verbavimui talkomai trys pagrindiniai principai:

- * absoliutus savanoriškumas;
- * besąlyginė politinė ištikimybė;
- * jokių giminių Vakarų Vokietijoje.

Taryba yra įvairiopa ir sunki. Teoretinėse pamokose kursantai supažindinami su Vak. Vokietijos, Prancūzijos, Anglijos ir

JAV operatyvine technika. Be to, mokomi anglų kalbos, kuri galėtų būti naudinga, klausantis telefoninių pasikalbėjimų tarp NATO junginių. Mankštoje daugiausia dėmesio kreipiama į džiū-džiū su apmokymą.

Pankovo gynybos ministerija yra išleidusi instrukcijas apie praktinį ty sabotažinių grupių panaudojimą priešų užfrontėje:

Į veiksmų vietas jos išmetamos parašiutais ir tik naktimis. Grupių nariai turi prieš kiekvieną žygį palikti namie visus identifikacijos ženklus, kaip vedybinius žiedus, dokumentus, pinigines ir t.t. Žygin vykstama Vakarių kariuomenių uniformose, Belaisviai neimami. Jie turi būti nužudomi ir skubiai užkasami. Maksimalinis žygio ilgumas--penkios dienos. Apie išsistųjų parsigabenimą atgal po to laiko negalvojama. Jų nuleidimas parašiutais vykdomas tuose rajonuose, kuriuos tikimasi užimti per penkis dienas.

Šioje vietoje sovietinės zonos pažiūra aiškiai skiriasi nuo maskvinio pavyzdžio. Praeitame kare sovietų praktikuota partizaninė taktika "liaudies armija" laikoma persunkti. Tada sovietai išmesdavo sabotažines grupes tolimojo fronto užnugaryje ir palikdavo jas savo pačių likimui. Pankovo ponai mano, kad tokia taktika Vakarių Europoje netinkanti. Be to, gal čia dar kai kurį vaidmenį vaidina ir kitos "specifinės sąlygos", pagal kurias net ir ištikimiausi kareiviai negauna ilgesnių atostogų.

Ir ty sabotažinių grupių apmokymas sovietinėje zonoje gero kai sušvelnintas. Bet vis dėlto apie 40% pirmųjų savanorių iššoko, nes jiems apmokymas būvęs persunkus. (tp)

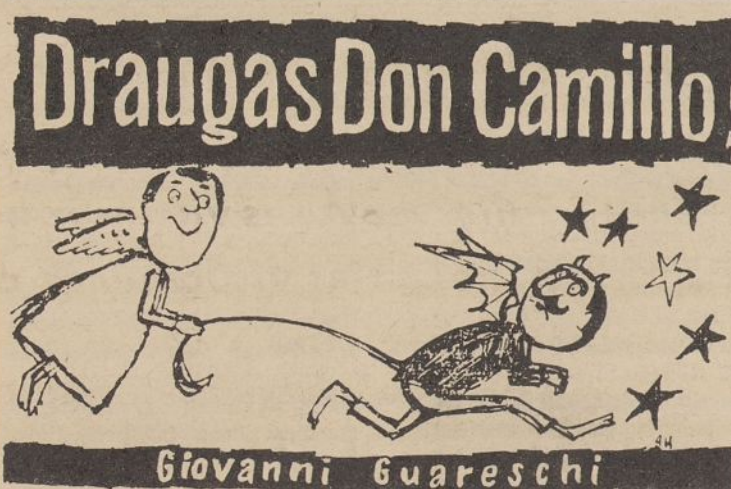
NAUJAS RŪBŲ DŽIOVINTUVAS, NAUJA MOTERIS

Ir ji sutaupo, nes tai yra GASAS. Jokio sunkaus darbo jei jūs džiovinat GASU... ir jokių didelių išlaidų. Tik centas kartui už pilną skalbimą. Burners išsilaiko visą laiką ir centas už kartą Gaso džiovintuvui nereikia specialių laidų.

Gasas džiovintuvai specialiai pasirenkant iš 8 geriausių firmų: Easy, Frigidaire, Hamilton, Maytag, Norge, RCA Whirlpool, Sears-Kenmore, Speed Queen. Jokio įmokėjimo -- išsimokėjimas per 36 mėnesius su jūsų gaso sąskaita.

THE EAST OHIO GAS COMPANY

Giovanni Guareschi

TRYŠ ŽIEMKENČIO LAIŠKAI

Stephanas dirbo uoliai, tačiau klausėsi kiekvieno garso, kad nebūtų netikėtai užklyptas. Kažkas artėjo nuo kolchozo. Dar jam tebesant už pusės mylios, automobilio sirena Stephanas davė ženklą Pepponei ir Don Camillo apie artėjantį pavojaus.

Tai buvo ne draugas šoferis, kaip Stephanas buvo būkštavęs, bet vienas iš italų draugų, tas su didelėmis, į šaukštus panašiomis ausimis. Jis lėtai artėjo, ir, vos tik jam pasiekus autokarą, Stephanas jį pririšo vietoje:

--Pagelbėk man, drauge, ligi kiti grįš.

Draugas Tavano nedelsdamas nusivilkė apsiaustą ir atsigulė ant žemės. Tuo pat metu atskubėjo ir Peppone su Don Camillo. Peppone tuojau nustumė Tavano šalį:

--Leisk mane!

Draugas Tavano skuduru nusišluostė rankas, paskui ant pečių užsimetė apsiaustą. Jis valandėlę trypė šalia Don Camillo, paskui sutelkė visą savo drąsą ir prabilo:

--Drauge, jei tu ko nors neveiki, norėčiau su tavimi pasikalbėti.

--Čia techniku darbas,--atsakė Don Camillo,--Einaime pasikalbėti, drauge.

Jie pamažu nutolo šiaurės

kryptimi.

--Drauge,--prabilo draugas Tavano, ir jame buvo galima pastebėti sumišimą,--tu pasakei daug teisingų dalykų, ir aš priitariu tau. Tačiau tu klysti, bendrai kalbėdamas apie ūkininkus. Mieste darbininkus jungia fabrikai, ir ten jie turi daugiau ryšio su pažanga ir politiniu gyvenimu. Kaime ūkininkai dirba pavieniui ir negali išvystyti bendruomeniškumo jausmo. Yra sunku jiems išaiškinti kai kuriuos dalykus. Nevisada tai pasiseka. Tačiau esama tokių, kurie tai suprato ir yra aktyvūs.

Draugas Tavano su savo nuo vėjų suaižėjusiu, kaulėtu veidu bei didelėmis, į šaukštus panašiomis ausimis kiekvienam galėjo sukelti užuojautą. Don Camillo jautėsi nuginkluotas.

--Aš žinau, kad tu esi labai veiklus draugas,--atsakė jis,--Galbūt aš neapdairiai kalbėjau ir nepagalvojau, jog pažeisiu tavo luomo savigarbą.

--Ne, visa, ką pasakei, yra tiesa,--konstatavo draugas Tavano,--Ūkininkų klasė tikrai yra tokia, kaip ją pavaizdavai, bet ji pasikeis. Šiandien dar tai nėra įmanoma, nes dar per daug yra senųjų, o seniai kaime daug reikiama. Jie turi daug prietarų, ir daugumas jų samprotavimų yra atžagareiviški; bet kaip tuprieš-

tarausi žmonėmis, kurie skurdo visą gyvenimą. Partija yra teisi, bet seniai įsakinėja. Partija kalba į protą, o seniai kalba į širdį, ir labai dažnai širdis priverčia protą nutilti--net ir tuose, kurie savo būklę aiškiai supranta.

--Drauge, aš užgaunau tarp ūkininkų ir tave puikiai suprantu,--atsakė Don Camillo,--Tai yra sunki problema kaime, ir kaip tik dėlto turi būti suintensyvinama propaganda.

Valandėlę jie žingsniavo tylėdami.

--Drauge,--staiga prabilo draugas Tavano,--Aš gyvenu sodyboje, pačiame lygumos viduryje, ir mano šeima nuomoja tą dvarą iš pusės jau šimtą penkiasdešimt metų. Su žmona ir vaikais gyvenu ten kartu su savo tėvu, kuris yra septyniadešimt penkerių metų amžiaus, ir motina, kuri yra septyniadešimt trejų metų. Mano tėvai kartą per metus nueina į kaimą, o mieste jie tebuvo tik vieną kartą per visą gyvenimą. Ką aš begalėčiau jiems išaiškinti? Ypač po to, kai tai atsitiko...

Don Camillo klausiamai pažvelgė į jį.

--Drauge,--pabrūšino jį,--ramiai kalbėk. Tavęs klausio žmogus, ne partija.

Draugas Tavano papurtė galvą.

--Aš turėjau penkeriais metais jaunesnį brolį,--pareiškė jis,--Karas jį atėmė. Mano tėvas su tuo aspirato, bet motina ne. Kai ji sužinojo, kad važiavo į Rusiją, man nedavė ramybės. Aš turėjau dešimtį kartų prisiekti, kad šį tą atliksiu...

--Kur jis žuvo?--paklausė Don Camillo.

--Jaunuolisėjo, kur buvo siunčiamas. Čia, šioje apylinkėje, jis žuvo 1941 metų pabaigoje, Kalėdų mūšyje.

Tai pasakęs draugas giliai atsiduso.

--Motina vertė mane prisiekti, kad aš iš paskutiniųjų stengsiuosi surasti jo kapą ir šitą uždegti prieš jo kryžį.

Don Camillo pamatė Tavano rankoje sublizbant žvakę.

--Aš galiu tave gerai suprasti, drauge,--pasakė jis,--bet kaip tu dvidešimt dviejų milijonų kvadratinį kilometrų plote rasi tą sklypėlį, kuriame palaidotas tavo brolis?

Draugas Tavano iš kišenės išsitraukė nušiuosią piniginių ir uoliai rausėsi joje.

--Štai,--jis parodė pageltusią nuotrauką,--Fronto kapelionas ją perdavė mano motinai. Antroje jos pusėje yra kaimo vardas ir tikslus planas.

Don Camillo pažūrėjo į antrąją nuotraukos pusę, paskui ją grąžino Tavanui.

--Supranti, drauge,--kalbėjo antrasis dusliu balsu,--Jis čia netoli, ir aš būtinai turiu jį surasti. Bet kaip aš galiu klausinėti žmones, kur surasti italų karių kapus?

Besikalbėdami jie buvo nuėję gerą kelio gabalą, ir jau buvo matyti didysis ažuolas ir tankūs krūmai.

Tai buvo tas pats didysis ažuolas, kurį fronto kapelionas buvo pažymėjęs situaciniame plane.

--Paskubėk,--įsakė Don Camillo, pailgindamas savo žingsnį.

Pasiekęs griovį, jis stabtelėjo:

--Čia kelias, ten krūmai, nusitęsę pagrioviu, o ten ažuolas.

Draugo Tavano sekamas, jis antrąjį kartą nusileido į užšalusį griovį, pasiekė ažuolą ir praskleidė krūmus.

--Čia,--pasakė jis, mostelėdamas ranka į jAVų lauką. Čia palaidotas tavo brolis.

Jis praskleidė vijoklius ir parodė jam žievėn įrėžtą kryžių ir datą.

Draugas Tavano žvelgė į jAVų lauką, ir žvakę laikanti jo ranka drebėjo.

Don Camillo paėjęs kelis žingsnius į dirvą, pasilenkė ir praraušė duobutę. Antrasis suprato, pasėkė jį, įstatė duobutės žvakę ir uždegė ją. Paskui atsistojo ir žiūrėjo, kepurę laikydamas rankoje, į plavenančią liepsnelę po kojomis.

Don Camillo išsitraukė iš kišenės nedidelį peiliuką ir išpiovė sušalusios žemės gabaliuką, iš kurio kyšojo trys žemlūnų žiemkenčių laiškai.

Žemės gabaliukas nebuvo didesnis už alumininį dėbelį, kuris kunigui tarnavo kieliku.

--Aš rasiu kitą,--pasakė jis, įdėdamas žemės gabaliuką į du-

+ aktualu + idomu + aktualu + idomu + aktualu +

TAIP ATsirado IR TOBULĖJO RAKETOS...

Saulėtą šių metų vasario mėnesio rytą galingas raketos motoras sudrebino Wallops Island, Va., šaudymo platformą. Dūmų ir ugnies lydimą raketa atspiešė nuo žemės ir pasuko Atlanto link.

Šį kartą priešakinėje dalyje, virš gyroskopio ir elektroninių aparatų, guminiame kostiume giliai kvėpavo erdvės keleivis — beždžionukė "Miss Sam". Po minutės ji jau buvo devynių mylių aukštyje, o už 8 minučių nusileido į Atlantą 12 mylių nuo žemyno.

Tuo eksperimentu amerikiečių mokslininkai išbandė įrengimą, kuris, sproguos ar

ROMUALDAS BRIČKUS
Boston University, C. I. T.

tos vystymasi. Tik senas, gerai iliustruotas kiniečių rankraštis pasakoja apie Pien-King kautynes, 1232 metais po Kr., tarp kiniečių ir priešų iš vakarų. Ten sakoma, jog kiniečiai į užpuolėjus šaudė "degančiomis strėlėmis", o piešiniai aiškiai parodo, kad tai buvo ne kas kita, kaip greitai degančių chemikalų dujomis varomos raketos. Sunku pasakyti, ar tos raketos buvo pagamintos per trumpą laiką, ar

Kitas karo ekspertas, italias Joanes de Fontana, parašė ištisą knygą, kurioje pasakoja apie maskuotas, didžiules raketas, ant ratukų važinėjamas. Taip pat Fontana buvo suplanavęs gana praktišką raketinį automobilį. Gaila, kad jo paskutinioji idėja mirė knygos lapuose.

Penkioliktojo šimtmečio gale ištobulėjo patranka. Iš pradžių dar raketos ir patrankos buvo naudojamos kartu, bet, laikui bėgant, paskutiniosios visiškai išstūmė raketas iš naudojamųjų ginklų tarpo. Patranka buvo daug taiklesnė ir saugesnė vartojimui.

Per sekančius du šimtmečius raketos tobulėjimas visiškai sustojo. Staiga, 1687 metais, mokslininkas Sir Isaac Newton, paskelbęs savo dėsnius, vėl sudomino pasaulį. Prasidėjo raketų statymas, bet šį kartą vadovaujantis ne burtais ir magika, o trečiuoju Newtono dėsniu — kiekvienas veiksmas yra lygus atvirkščiam (priešingai reakcijai). Ši teorija tebėra ir šiandien raktas, atidaręs duris į raketų bei žemės palydovų veikimą.

Nors pirmoje devynioliktojo šimtmečio pusėje rake-

Herono garo mašina

užsidegus didžiajam raketos motorui, išgelbės lakūno gyvybę, atskiriant Mercury kapsulę nuo pagrindinės raketos. Bandymas pasisekė, ir taip dar labiau priartėjo tas momentas, kada pirmasis žmogus, atspalaidavęs nuo žemės traukos, iškils į erdvę.

Kalbant apie kelionę į mėnulį ir kitas planetas, dažnai mums kyla klausimai apie raketų atsiradimą bei jų išstobulinimą.

Pirmos raketos pėdsakus užtikame legendoje apie Archito skendantį medinį karvelį, pastatytą apie 360 metus prieš Kr., Tarentum mieste, pietinėje Italijoje. Atmetus ankstyvųjų rašytojų perdėjimus ir logiškai išanalizavus, galvojama, jog karvelis buvęs ilgu siūlu pritvirtintas prie vėliavos stiebo ir skridęs ratu, garams varant.

Daugiau patikimesnių žinių randame apie Herono, Aleksandrijos filosofo, sugalvotą garinį variklį. Šis pirmojo šimtmečio prieš Kr. išradimas ir davė principinę idėją šių dienų garo turbinai bei raketai. Verdantis vanduo siuntė dviem vamzdeliais garus į skardinių rutulį, o iš ten per "L" formos vamzdelius į atmosferą.

Ir vėl tyli istorikai virš tūkstančio metų apie rake-

benėlių.--Parvežk jį savo motinai,--pasakė jis, perduodamas Tavanui.

Jie grįžo prie ažuolo.

--Gali ramiai persižegnoti, drauge,--pasakė Don Camillo,--Ir aš persižegnosi.

Jie persižegnojo: mažojoje duobelėje, saugančioje nuo vėjo, baugiai krūpčiojo žvakės liepsnelė.

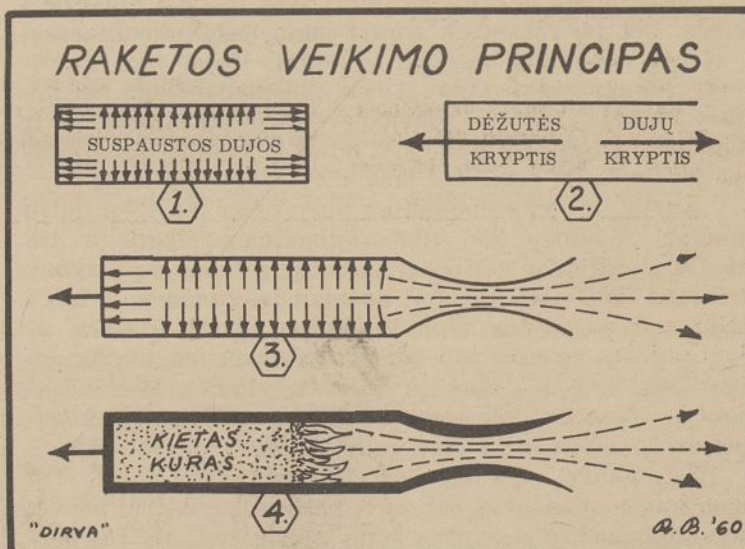
Automobilio sirenos garsas juos grąžino kelin. Prieš pat pasiekiant autokarą, Don Camillo sustojo.

--Drauge,--prabilo jis iškilmingu balsu,--Tavo motina bus laiminga, bet partija niekada nepritartų tam, ką mes padarėme.

--Man visiškai vistic,--ramiu balsu atsakė draugas Tavano.

Ir dubenėlį su žemės gabalėliu ir trim žiemkenčių laiškais jis paglostė taip rūpestingai, tarytum savo pirštais leistų kažką gyvo, nepaprastai švelnaus.

(Bus daugiau)

(1) Uždara dėžutė... jokie judėjimo. (2) Atidarius vieną dėžutės galą... suspaustos dujos ir dėžutė juda priešingomis kryptimis. (3) Pakeitus dėžutės atidarytąjį galą, išeinančios dujos pagreitėja, duodamos daugiau jėgos. (4) Kieta kuro raketos motoras.

tam užtruko ištisi šimtmečiai. Mes apie tai tikrų žinių neturime ir galime tik spėlioti.

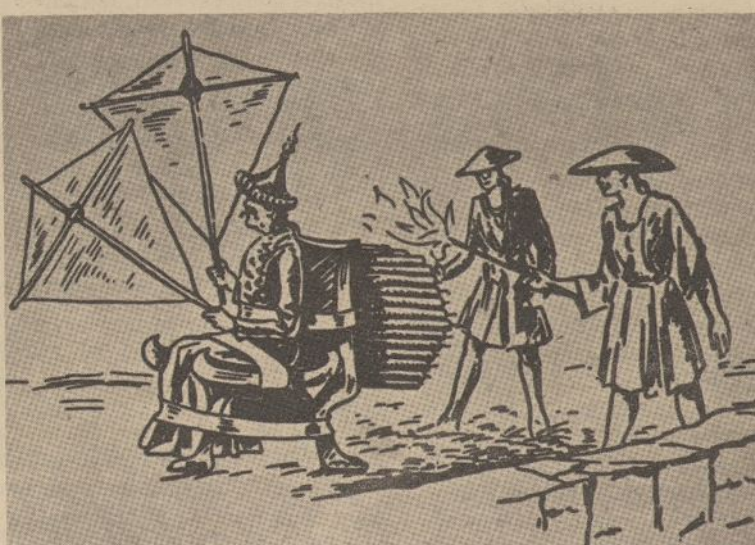
Per sekančius 38 metus kiniečiams pasisekė pagaminti paraką. Trylikto šimtmečio pabaigoje Marco Polo ir kiti keliautojai, grįždami Europon, parvežė parako formules, duodami pradžią to žemyno raketoms.

Kada pirmoji raketa Europoje buvo panaudota karui, nėra tikrų žinių, bet viena aišku, kad 15-tame šimtmečiu apie tai buvo daug rašoma ir kalbama. 1405 metais, vienas vokiečių kariuomenės inžinierius, smulkiai aprašė tris raketų modelius bei jų skirtingus uždavinius karo lauke.

tos buvo tobulinamos tik karo reikalamis, vis dėlto atsirado paryžietis Claude Ruggieri, kuris ėmėsi statyti raketas, pritaikytas peilių, žiurkių ir kačiukų iškėlimui į padangas. Išdegus kurui, gyvuliukai būdavo atpalaiduojami nuo raketos ir parasiutu nuleidžiami žemėn.

Karinių to meto raketų srityje kreditus turėtų gauti Sir William Congreve. Jis su savo padėjėjais Anglijos Wollwich laboratorijoje išstobulino 3.5 pėdų ilgio ir 4 colių diametro metalu dengtą britų karo raketą. Teigiama, jog paskutinioji nulemusi pergale britams, kai jie puolė Washingtoną. Ši raketa yra įamžinta ir JAV himne.

(B. d.)

Senovės kinai, 1,500 m. pr. Kr. taip įsivaizdavo pirmąją žmogaus kelionę į mėnulį raketų pagalba, pritaistytą kėdės užpakalyje...

20 metų tos srities
praktikaVokiečių radijų
taisymasTELEFUNKEN
Authorized Factory Service

TELEFUNKEN HI-FI STEREO SETS

SCHWAB RADIO & T. V.

Sales and Service

11615 DETROIT AVENUE
CLEVELAND 2, OHIOSandėlyje didelis pasirinkimas įvairiausių
modelių

LAKEWOOD 1-4669

V. RICKUS
PAINTING-DECORATIG INC.
RESIDENCINIS IR KOMERCINIS DAŽYMAS

Korporacija turi pilnus apdraudimus. Įkainavimai nemokami. Klientų patogumui turime taip pat specialistus medžio, tinko ir kitiems namų remonto darbams.

Dabar jau yra pats laikas tartis dėl pavasario darbų.

Telefonuokite: PO 1-6035

658 E. 162 St., Cleveland, Ohio

Lietuviai radijo ir televizijos aparatų reikalais
kreipiasi įBALYS Radio and Television
PARDAVIMAS IR TAISYMASČia pat gausit elektrinius reikmenis, plokšteles,
filmas, atvirukus.

2646 West 71 St.

Telef. PR 8-5374

Chicago 29, Ill.

TRECIOKAS AGENCY

SENIAUSIA LIETUVIŠKA KELIONIŲ AGENTŪRA

Kelionių bilietų parūpinimas ir pinigų persiuntimas į visus kraštus
TAIP PAT IR VISOKIOS RŪŠIES APDRAUDA
Kur tik besiruostumėt keliauti, tuoj susirikiat su mūsų įstaigaALBINAS IR KAZYS TREČIOKAI
311 Walnut Street, Newark 5, N. Jersey
Telefonas; MArket 2-4867

DIRVA

— THE FIELD —

Established in 1915
6907 Superior Avenue
Cleveland 3, Ohio
Henderson 1-6344

Prenerata metams: \$10.00 • Laikraštis išeina tris kartus savaitėje: pirmadieniais, trečiadieniais ir penktadieniais, išskyrus šventes.

Redaguoja: B. Gaidžiūnas, V. Gedgaudas ir J. Palukaitis
• Redakcinė kolegija sudaro: P. Bastys, E. Čekienė, R. Mieželis, J. Paplėnas, V. Rastenis ir St. Santvaras.

Lithuanian Newspaper • Issued in Cleveland every Mon., Wed., and Fri. except in case of Holidays • Published by American Lithuanian Press Radio Ass'n VILTIS, Inc. (Non-profit) • Editor-in-chief: B. Gaidžiūnas • Subscription per year: \$10.00. Single copy 10 cents • Second Class Postage Paid at Cleveland, Ohio.

Mėgstam kritikas, bet tik geras...

Greičiausia, būsite girdėję pasakojimą: "Moteris pro virtuvės langą mato gatvėje mušantį vyrą. Ji šaukia pagalbos, bet atskubėjęs kaimynas tepasako: muša žurnalistą, tegul jam ir duoda".

Dvigubai tokio "gavimo" dažnai susilaukia kritikas, vertinas dainininką koncerte, dailininką parodoje ar naujos knygos autorių. Nesvarbu, kad jis tokiame vertinime pasirošęs. Užtenka, kad iškėlė nors vieną silpną vietą, ir jau negerai. Negerai, nes tuoj tau bus prisegtas vienas iš šių kaltinimų: žlugdai dideles iniciatyvines pastangas; suvedinėji asmenines sąskaitas; nesi priaugęs tai supras; esi kenkėjas ir atlieki griaujamą darbą.

O kas gi nori tokius papuošalus puošti? Kas nori net su pažįstamais susipykti? Ir kai vienu ar kitu atveju paprašai nusimanantį, kad parašytų vertinimą praėjusio koncerto ar vaidinimo, tai susilauki maždaug tokio atsakymo: aš dar noriu ramiai pagyventi!...

Ir tik dėl to noro ramiai pagyventi apie daug ką nieko nerašoma, o jei rašoma, tai slapyvardžiais. Tik jau labai drąsus ir užgrūdinti savosios pavardės nevengia. Bet tie, dažniausiai, dvigubai "gauna". Labai netolimas, Chicagoje statytos Trubadūrų operos vertinimas, yra pats naujiausias ir geriausias pavyzdys.

Nenoriu čia iš principo teigti, kad tik visi rašantieji teisūs. Bet jei rašantieji neturi jokių pašalinių interesų, o ateina sąžiningai vertinti ir liudyti tiesą, juos kultūringi žmonės negali apšaukti nei neišmanančiais, nei kokiais kenkėjais. Jie rašydami nori parodyti stipriąsias ir silpnąsias puses. Jie nori, kad laiku ir vietoje būtų įneštos patalos. Jie nori, kad mes kūrybiškai augtume.

Kartą su vienu menininku buvo maždaug toks mūsų pokalbis. Aiškinau, kad saldus liūliavimas reikalingas tik miegui, o sąžininga kritika ir taiklios pastabos — kūrybai. Aiškinau, kad pataikavimai dažniausiai prazūdo, o laiku iškelto ir parodytos silpnybės, ir gerą kelią išveda.

— Taip, su visu tuo sutinku, atsakė, bet mums geriau būtų, kad apie mus tik gerai rašytumėt. Mes mėgstame kritikas, bet tik geras... Tik pabandyk mus nedavertinti!... Yra ir už tave galingesnių — dar pridėjo.

Tebemanau, kad tai liguisto menininko norai. Tai ne pažangos siekiančio, bet garbėtroškos kalba. Tai į save, savo silpnąsias ir stiprybes įsimylėjusio žodžiai. Tai per daug trumpas žvilgsnis tik į savo nosį pasižiūrėti.

Tokiems menininkams visų sakomos panegirikos labai geros ir labai aukštai vertinamos. Nesvarbu, kad sakantysis ir nieko neišmano. Anot mūsų vieno humoristo, visi geri vertinimai nuolat galioja... Su debesėliais plaukiančios mintys tokios ramios. Tik užmiršta, kad jos ir nuplaukia be pėdsakų.

Per eilę metų mes įsitikinom, kad tokie pasaldyti vertinimai ir augančius menininkus gadina, ir mūsų bendram kultūriniam augimui kenkia. O kai kuriems ir visiškai nevertai ragus išaugina. Taigi skaitytojai, be abejo, bus pastebėję, kad mes esam pasukę kietesnio, bet drauge ir nuoširdesnio vertinimo keliu. Tikime, kad reikalavimus didinant pelus išnešios vėjai, o grūdai augins didesnę tautinės kultūros derlių. B. G.

SPORTININKŲ VADŲ KLAIDA

Skaitėme Dirvoje ir kituose laikraščiuose pagyrimus, kad mūsų jaunimas, o šiuo atveju sportuojantis, turi dažnų progų susitikti, pademonstruoti savo sugebėjimus, susipažinti ir pabendrauti. Ir žinoma, su tuo reikia sutikti. Kad jaunimas turi progos dažniau susitikti, vadus reikia ir pagirti. Bet jei tie susitikimai nelaiku organizuojami, reikia ir pasibarti.

Štai eilinį savaitgalį, net mokslo metams einant į pabaigą, sporto vadai suorganizavo Dešimtasias Šiaurės Amerikos sporto žaidynes New York'e. Lyg nebuvo galima dar kiek palaukti, tokias žaidynes organizuoti jau mokslo metams pasibaigus arba ilgesnio savaitgalio sulaukus.

Praktiškai, iš tolimesnių vietų vykstant į tas žaidynes moksleiviai turėjo praleisti net dvi mokslo dienas. Žinoma, visi tokie pralaidėjai turėjo meluoti, kad jie buvo susirgę ar kitaip negalėję į mokyklą ateiti. Tik

jau retas kuris galėjo pasisakyti, kad buvo į sportines žaidynes išvykęs. O taip teisinantis ne taip jau sportiškai elgiamasi. Šiuo atveju aš vistiek nekaltinu tų moksleivių, kurie norėjo į tokias žaidynes vykti, ten ginti savo lietuviško sporto klubo garbę, bet kaltinu vadus, kad nesugeba ar nenori parinkti tokio laiko, kada ir mokslas ne nukentėtų, ir iš tolimesnių vietų nereikėtų galvotrukčiais bėgti, o susitikę galėtų vieni pas kitus ilgiau pabūti.

B. Springis, Verox

KODĖL MES APSILEIDĖ

Seku komunistinę spaudą. Ir kiek joje šmeižtų. Šmeižia iš kairės ir dešinės. Šmeižia Nepriklausomos Lietuvos gyvenimą, šmeižia į Sibirą ištremtus, ypatingai šmeižia šiam krašte apsigyvenusius lietuvius. Ir jų tokiems šmeižtams niekas nepasipriešina. Tarsi jų bijo-

NUJAUŠ GIMTOSIOS KALBOS NUMERIS

Ką tik išleistas Gimtosios Kalbos numeris (7), kuriame, kaip ir visada, yra apšiai naudingų dalykų: kalbinių straipsnių, klausimų-ataskymų, spaudos apžvalga. St. Barzdukas ilgesniame straipsnyje išdėsto ypatingesnius didžiųjų raidžių rašymo atvejus. Pavyzdžiui, daugižodžių pavadinimų visi žodžiai rašytini pradedamosiomis didžiosiomis raidėmis: Lietuvių Rašytojų Draugija, Lietuvių Enciklopedija, Šventasis Raštas. Jei žodis ne laikomas sudedamąja pavadinimo dalimi, jis rašomas mažąja raide: "Saulės" draugija, "Aušros" laikraštis, "Švyturio" bendrovė. Pastaruosiuose pavyzdžiuose "bendrovė", "laikraštis", nelaimi sudedamąja vardo dalimi (galima sakyti atskirai: "Švyturys", "Aušra", bet negalima būtų suprasti, pavyzdžiui, "Lietuvių Rašytojų" atskirai be žodžio "draugija").

Pr. Skardžius, rašydamas apie mūsų poterių kalbą, iškelia eilę šios srities taisytių dalykų, kuriuos pataria dvasininkams, pasitelkus kalbininkus, apsvastyti ir pasiūlyti visuotinai vartoti bent svetur gyvenantiems lietuviams. A. Mažiulis pateikia pluoštą antropologinių, o dr. K. Gudaitis — medicinos terminų. P. Jonikas šį kartą vėl parankiojo apie šimtą retesnių žodžių: skaidra (skirstymas, analizė), skaitinė ("ciferblatas"), skeltukas (švarko ar apsiausto praskėlimas užpakalyje), skystauti (nemaiti elgtis, nuskiesti) ir kt.

Klausimų skyriuje P. Skardžius plačiai nagrinėja krikščionybės, krikščionystės ir krikščioniškos skirtumus, ta proga palygindamas kitus panašios darybos, bet kartais skirtingų reikšmių žodžius: skautybė, skautystė, skautija; vyskupystė, vyskupija, L. Dambriūnas) mano, bene praktiškiau būtų turėti du terminus: valstybė ir valstija (sakysim Nebraskos). P. Skardžius čia pat argumentuotai atsako, kad "lengvai galime išsiversti viena valstybe". Kaip matome, ir pačioje Gimtojoje Kalboje kalbininkai kartais šiek

Šimtai naujų skaitytojų, pradėję skaityti Dirvą ir ją džiaugiasi. Pasiteiraukit, ar Dirvą skaito jūsų pažįstami ir kaimynai. Jei neatsiųskit jų adresus. Jie Dirvą gaus dvi savaites nemokamai.

Dėmesio!

Visais apdraudos reikalais,

kaip automašinų, gyvybės, nelaimingų atsitikimų ir gaisro, kraiptis į atstovę

Paulina Mozuraitis-Bennett, HI 2-4450

KERELIS BROS. CONSTRUCTION CO.

STATOME ĮVAIRIUS REZIDENCINIUS, MEDICINOS IR PREKYBOS TIKSLAMS SKIRTUS PASTATUS.

ARCHITEKTAS ATLIEKA PLANAVIMĄ PAGAL JŲSŲ PAGEIDAVIMĄ.

REpublic 7-8949
6350 S. ALBANY AVE.
CHICAGO, ILL.

tume. O reikia vieną kartą jiems parodyti, kad ir šiame krašte negalima su teisingumu įstatymais prisenkti. Reikia už šmeižtus vieną po kitos kelti bylas. Kelti bylas ir už šmeižtus, už garbės plėšimą civilinius ieškinius. Ir kai turės keliolika tokių bylų, tada priklaus ir savo liežuvius ir savo komunistinę "išmintį".

Kaz, P-kas, Altadena

Į PASAULIO LIETUVIUS

Šių metų gegužės 15 dieną minime 40 metų Steigiamojo Seimo sukaktį. Steigiamasis Seimas — vienintelis Lietuvos istorijoje įvykis, nes pirmą kartą buvo renkamas visos Lietuvos gyventojų demokratiniais dėsniais. Į rinko visi Lietuvos piliečiai be socialinės padėties, tautybės, lyties ir religijos skirtumo. Tas faktas, kad ta rinkimų teisė pasinaudojo apie 90% turinčių teisę balsuoti, parodo lietuvių tautos politinį susipratimą ir pribrendimą nepriklausomam gyvenimui. Mūsų naujausioji istorijos Steigiamasis Seimas yra ne tik būdingiausias, bet ir reikšmingiausias įvykis.

Steigiamasis Seimas dirbo dvejus metus labai sunkiais, neramiais ir pavojingais laikais. Jam teko tuo metu ir atkuriamai valstybei pamatus statyti ir ją ginti nuo besibraunančių priešių. Be to, ir Lietuvos viduje tų priešų agentai nemaža nerimo ir pavojų kėlė. Visi karai buvo laimėti, tik savo sostinės Vilniaus nepavyko atgauti iš lenkų.

Baigęs visus karus, Steigiamasis Seimas išgavo iš didžiųjų valstybių Lietuvos pripažinimą ir išrūpino priėmimą į Tautų Sąjungą. Jis sutartimis nustatė Lietuvai sienas, sutvarkė valstybės aparatą, išleido lietuvišką pinigą — litą, kuris, nepaisant visų išgyvenimų sunkumų, išlaikė savo vertę. Steigiamasis Seimas įsteigė universitetą, nusėjo visą kraštą įvairaus tipo mokyklomis ir suorganizavo visa tai, kas naujai atkurta valstybei buvo reikalinga. Jis priėmė konstituciją ir žemės reformos įstatymą. Konstitucija garantavo piliečiams laisvę, lygybę, nuosavybės teisę ir saugumą, o vyriausias suverenumo teises sudėjo į tautos rankas. Ji pastatė

tiek pasiginčija, kadangi kalboje ne viskas yra aksioma.

Gimtosios Kalbos leidėjas — JAV LB Kultūros Fondas, redaktorius — P. Jonikas. Adresas: Gimtoji Kalba 1602 So. 48 Ct., Cicero 50, Ill. Kaina metams — vienas doleris. Dar galima gauti visus išėjusius numerius. Išeina keturis kartus per metus.

valstybę ant stiprių teisingumo, demokratybės ir tikėjimo laisvės pagrindų. Žemės reforma taip sustiprino žemės ūkį, kad jis tapo stiprių valstybės ekonominiu ramsčiu ir gerovės šaltiniu.

Bolševikai 1920 m. liepos mėn. 12 d. pasirašė su Lietuva sutartimi visiems laikams išsižadėjo visų Rusijos pretenzijų į Lietuvos žemes. Tai jie patvirtino ir nepuolimo sutartimi. Tačiau 1940 m. birželio mėn. Sovietų Rusija, be mažiausios iš Lietuvos pusės priežasties, brutaliausiu būdu įsikišo į Lietuvos vidaus reikalus ir iki dantų ginkluotomis ir iš anksto paruoštomis divizionais okupavo mūsų tėvynę. Prieš vykdydama šį smurtą, Maskva dar 1939 metais slapta sutartimi su Hitleriu buvo perleidusi nacių Vokietijai Lietuvos teritorijos plotus iki Šešupės, tad bolševikai už lietuvių tautos nugaros begėdiškai prekavo mūsų žemėmis.

Bet Maskva savo gėdingus smurto darbus pasiryžo įteisinti. Tuo tikslu 1940 m. liepos mėn. Maskva sureizavo Liaudies Seimo rinkimus. Lietuvos gynimo reikalo buvo pateiktas tik vienas pačių bolševikų sudarytas kandidatų į Seimą sąrašas. Rinkimai vyko visiškai nelaisvės sąlygose, be žodžio, spaudos ir susirinkimo, tad rinkikai net nežinojo kokius klausymus svarstys renkamasai Seimas. Prieš rinkimus keliolika šimtų lietuvių buvo suimta be jokios kaltės ir į kalėjimus sugrįšta.

Vadinamasai "Liaudies Seimas", išrinktas apgaulės, klastos ir smurto sąlygose, pildė grobioniškos Maskvos bolševikų norą. Niekas Lietuvoje, išskyrus

saujelę samdytų agentų, nereiškavo Lietuvos į Rusiją įjungimo ir tarybinės santvarkos joje įtaisyto, — toks nutarimas yra ir pasilieka niekinis.

Laisvai išrinkto, jokios pašalinės jėgos neprievartauojamo, Steigiamojo Seimo pagrindinis nutarimas atstatyti laisvą, nepriklausomą Lietuvos valstybę ir šiandien nenustoja savo galios. Kova už šį siekimą visiems mums privaloma.

Pati pavergtoji tauta Maskvai aktyviai pasipriešinti negali. Tai šventoji pareiga gula ant mūsų, kurie atsidūrėme laisvajame pasaulyje. Tą pareigą turime atlikti, nesigailėdami laiko pinigų, darbo, pasiaukojimo ir pasišventimo.

Lietuvos išlaisvinimo idėjai realizuoti, ne tik šios svarbios Steigiamojo Seimo 40 metų sukakties proga, bet ir visomis kitomis progomis turime statyti prieš akis šviesų Steigiamojo Seimo pavyzdį, jo idealus, jo pasigėrėtiną politinių grupių vieningumą Lietuvos gynimo reikaluose, jo pasiaukojimą savo tautai ir valstybei, jo demokratiškumą. Turime ne tik patys vaduoti jo idealais, bet jais maitinti ir jaunąją kartą, kuri užims mūsų vietas ir tęs žūtbūtinę kovą už savo tėvynės laisvę ir nepriklausomybę. Visi, kaip vienas turime suglaustomis gretomis rikiuotis prie Vliko ir Tautos Fondo, nes jie yra tie organai, kurie grumiasi su raudonojo okupantu ir tiesia kelią į laisvąją tėvynę.

Steigiamasis Seimas yra ir turi būti lietuviams išeiviams šviesus pavyzdys ir kelrodis visame mūsų išeiviskajame gyvenime ligi grįžimo į laisvąją tėvynę.

Steigiamojo Seimo nariai:

K. Bielinis, J. Bildešas, S. Digrys, E. Draugelis, M. Gaidikienė, P. Jočys, S. Kairys, V. Kasakaitis, M. Krupavičius, J. Makauskis, J. Pakalka, V. Požela, J. Pronskis, V. Sirutavičius, K. Šaulys, V. Šmulskštys, K. Škirpa, V. Vaidotas, J. Valaitis, K. Žukas.

REDAKCIJOS PASTABA: Šį Steigiamojo Seimo narių sąrašą skelbiame pagerbdami jų nuometinį darbą. Tik stebimės, kad dabar Steigiamojo Seimo buvę nariai nepajėgia matyti, jog

be VLIKo ir Tautos Fondo, yra ir kitų veiksmų, kaip Lietuvos Diplomatinė Tarnyba, Lietuvos Laisvės Komitetas, Lietuvos Nepriklausomybės Tarka ir kt.

KOKIA LINKSMA KOMBINACIJA Džiaugsmas...draugai...ir ugnim virtas Stroh's

Džiaugsmas ten, kur jį randi. Ir jį visada rasite, kada lengvesnis, švelnesnis Stroh's alus yra netoli. Nuo pirmo gūksnio iki paskutinio lašo, joks kitas Amerikos alus neturi skonio, kaip Stroh's. Valgant kitur ar namuose, pridėkite ir Stroh's prie savo smagaus laiko!

JUMS PATIKS

Stroh's

ŠVIESESNIS

DABAR UŽ VIETINĖS KAINAS!

Vienintelis Amerikoje ugnim virtas alus!

The Stroh Brewery Company, Detroit 26, Mich.

Akimirksnių kronikos

Bronys Raila

KAIP VADINIESI? – RADVILAVIČIUS!...

Kadaise Lietuvoje buvau sutikęs tokių žmonių. Malonų, nuoširdų, paprastą žmogelį, tikrą lietuvį. Kai paklausiau pavardės ir jis atsakė, jog vadinasi Radvilavičius, tarp mūsų įvyko maždaug toks pasikalbėjimas.

Įdomią nešioji pavardę, sakau...

Kas čia per įdomumas: pavardė ir tiek, kaip ir visos kitos, kuklinasi žmogelis...

Na, ne visai jau tokia, kaip kitos, o tikra kunigaikštė, beveik karališka pavardė, --vedu tolyn prasidėjusį ginčą...

Kur čia man tos karalystės, ponuli, o gyvo kunigaikščio dar nė karto gyvenime nemačiau, esu dvaro kumečio vaikas, --spiriasi toliau Radvilavičius...

Tik gaila, kad tokia graži lietuviška pavardė, ir jau sugadinta, --kreipiu kalbą kiton pusėn.

Jis labai nustemba dėl tokios mano pastabos. Pagaliau, nusukęs akis į šoną, su neslėpiamu nepasitenkinimu prideda:

--O kas čia tokio blogo? Kodėl ji sugadinta? Pavardė, kaip ir visokios kitos, ir tiek. Tokią gavau iš tėvo, tokią ir nešioju...

Mudviejų pokalbis tais žodžiais tada nepasibaigė, bet jų čia nebekartosi. Mano pašnekovas, vieno apusuvio dvarelio darbininkas Panevėžio apskrityje, nuo to laiko mano atmintyje liko, kaip labai būdingas ir gana liūdnas pavyzdys lietuvių, kuris savo pavardėje nešioja svetimų jam primestas svetimas plunksnas, nešioja su pastenkinimu ir be jokio priešinimosi jausmo, visai dėl to nekaršindamas galvos ir net nežinodamas, kad tai svetimos plunksnos.

Netenka abejoti, jog šio lietuvių protečiai kadaise vadinosi ir šandien jų palikuonis turėtų vadintis Radvila. Radvilovičiais, ar kaip dabar sakome Radvilavičiais, juos padarė kada nors 17 ar 18 šimtmeityje bažnyčios ir administracijos raštininkai, kurie tada labai organizuotai lenkino visą lietuvių tautą. Lietuviškas pavardes jie tada kaitaliojo iš šaknų, o jei kur lietuvišką kamieną palikdavo, tai nors segė lenkiškas galūnes, ir daugelis pačių lietuvių tada manė, jog taip jų pavardės skambės "gražiau ir "poniščiau".

Radvila anais laikais buvo labai įžymi Lietuvos didikų giminės pavardė. Mūsų istorikai galėtų parašyti storiąsias knygas vien apie Radvilų giminę, su kuria yra susiję svarbūs ir didingi Lietuvos praeities laikotarpiai. Ji mums davė visą eilę pirmo rango karo vadų, valstybininkų, politikų, kultūrininkų, diplomatų, pirmąjį ir berods vienintelį lietuvių kardinolą, pagaliau tą pačią įdomiąsias ir romantiškąsias Lietuvos karaliene gražuolę Barborą Radvilaitę...

Iš anų laikų vokiškojo Romos imperatoriaus jie buvo išigiję kunigaikščio titulą. Per vedības vėliau susigiminiavo su kelių kraštų karališkomis šeimomis, ir įvairūs princų Radvilų atšakojimai atsirado ne tik Lietu-

voje ir Lenkijoje, bet dar Vokietijoje ir Prancūzijoje. Dabartinio Amerikos senatoriaus ir prezidentinio kandidato John Kennedy svainis, pasirodė, irgi esąs princas Radvila. Tik visi didieji Radvilos savo pavardę buvo "sudžiukinę" ir raštuose vadinosi "Radziwill" --įdomu, kad lenkiškos galūnės niekada nedėjo, tik ją kiek kitaip sumandrinu. Gal jie nebūtų nutautėję, jei sąmonėje būtų išlaikę supratimą, kad yra verta ir yra garbinga laikytis savo lietuviškos, autentiškos ir gražios Radvilų pavardės...

Lietuvos nepriklausomybės laikotarpyje vienas iš tos giminės palikuonių Ukmergės apskrityje, Tautų kunigaikštis Radvila, laikė save lietuvių patriotu, ir man teko kartą klausytis jo pasakojimo, kaip jis besikuriančiam Lietuvos kavalerijai užpirkto Londone ir padovanojo kelis brangius augštos kokybės baltus. Tautų Sąjungos sekretariate Genuvoje dirbusi kunigaikštė Radvilaitė taip pat nesigynė savo lietuviškos kilmės...

Bet ano dvarelio samdins Radvilavičius, kurio protečiams praityje, matyt, blogiau sekėsi ir kuris pasiliko tik kumečiu, visai nė neįturi, kokią kilmingą pavardę jis nešiojo. Jam buvo tik nusišvilpt ant tų visų kunigaikščių ir princų, ir iš viso jis buvo patenkintas savo sulenkinta pavarde. Per kelis šimtmečius daugelis lietuvių taip yra pripratę prie svetimų jiems užmestų plunksnų, kad nešioja jas, neįsąmonė jokių naštos, jokios gėdos ir pažeminimo, jokios valios tuo nusikratyti, ir net būna nepatenkinti, jei kas tātai primena.

O tatau puikiai parodo tikrąjį mūsų tautos būdą ir daug ką paaiškina apie mūsų tautos likimą. Mes nesame tokie stiprūs dvasioje, tokie savarankiški, tokie atkaklūs patriotai, kritiškai svetimybėms ir mylintieji tik tai, kas sava, kaip apie mus kadaise rašė istorikas Simanas Daukantas ir kaip tebepašnekame šandien.

Jei mes iš didelės tautos ir valstybės ne natūraliai didėjome, bet mažėjome ir ištautėjome, už visa tai kaltindami savo "piktuosius priešus" iš vakarų, iš pietų ir iš rytų, --tai patys pikčiausi savo tautos priešai visdėlo buvome mes patys, tas mūsų būdas.

Išskyrus visai specialų žydų atvejį, turbūt jokia kita Europos tauta taip nesidavė svetimų vedžiojama už nosies, nesigriebė svetimos kalbos ir svetimio rašto, nesileido taip primesti jai net svetimas pavardes, kaip mes, kurie lenkinomės, ir latviai, kurie vokietiniai. Jokia savimi pasitikinti, save gerbianti ir ambicinga tauta taip nedaro, to nesileidžia, nepasiduoda. Jei būtume buvę aiškos sąmonės ir stipraus būdo, tai ne mus kaimynai būtų lenkinę, vokietinę ar rusinę, --bet mes juos sulietuvinę!

Pavardė yra vienas iš akivaizdžiausių ženklų, kas yra žmogus, kokiai tautai jis priklauso. Istorijos vingiuose Europos tautos smarkiai maišėsi, tad šiandien įvairiuose kraštuose apstu tų pačių ar panašių pavardžių. Skirtingos tautos turi tų pačių ar abipanašių pavardžių, nes priklauso didžiosioms kalbinėms grupėms, pvz., slavų, germanų ar romanų. Mes su latviais priklausome aiščių, arba baltų kalbinei grupei, ir mūsų senieji vardai, vėliau išvirtę pavardėmis, yra visai skirtingi, savarankiški, savotiški. Išskyrus su krikščionybė atėjusius krikščioniškus svetimus vardus, įvairiomis formomis išvirtusius dabartinėmis pavardėmis (Jonas-Jonaitis-Jonušis-Jonyla, Petras-Petraitis-Petronis-Petrulis-Petrėnas ir pan.) šiaip jau mūsų pavardės yra taip aiškiai skirtingos ir savarankiškos, kad jų negalima sumaišyti su kitų tautų pavardėmis ir beveik visada nesunku atskirti, ar tai lietuviška, ar ne. Kartais turime daugiau garsinio panašumo su kai kuriais graikais, bet tai kitas dalykas, kilęs ne iš tautinės ar kalbinės giminystės.

Bet savo tautinio paso--savo lietuviškos pavardės--mes negerbėme ir nesaugojome praityje. Nesaugome ir negerbiame net ir šiandien! Nei Lietuvoje, nei svetimuose kraštuose, nei ypač Amerikoje. Tad ar gali kiti mus už tai gerbti, su mumis skaitytis? Jei, bendrai paėmus, mes nenustatėme tik iš nerangumo, tai kas gali mus laikyti stiprios dvasios, save gerbiančios, ambicinga tauta? Mes gi net neturime ambicijos turėti lietuviškas pavardes! Mums gi viestiek, mums labai patiko ir tebe patinka nešioti visokius tarpautinius gremėzdus, slaviškiausias pavardes, su lenkiškomis ar kitokiomis galūnėmis, kurių prailginimui prisidėjome dar neva "lietuviškas" galūnėles! Tokie ilgainiai pasidarė mūsų didvyrių žemės sūnūs...

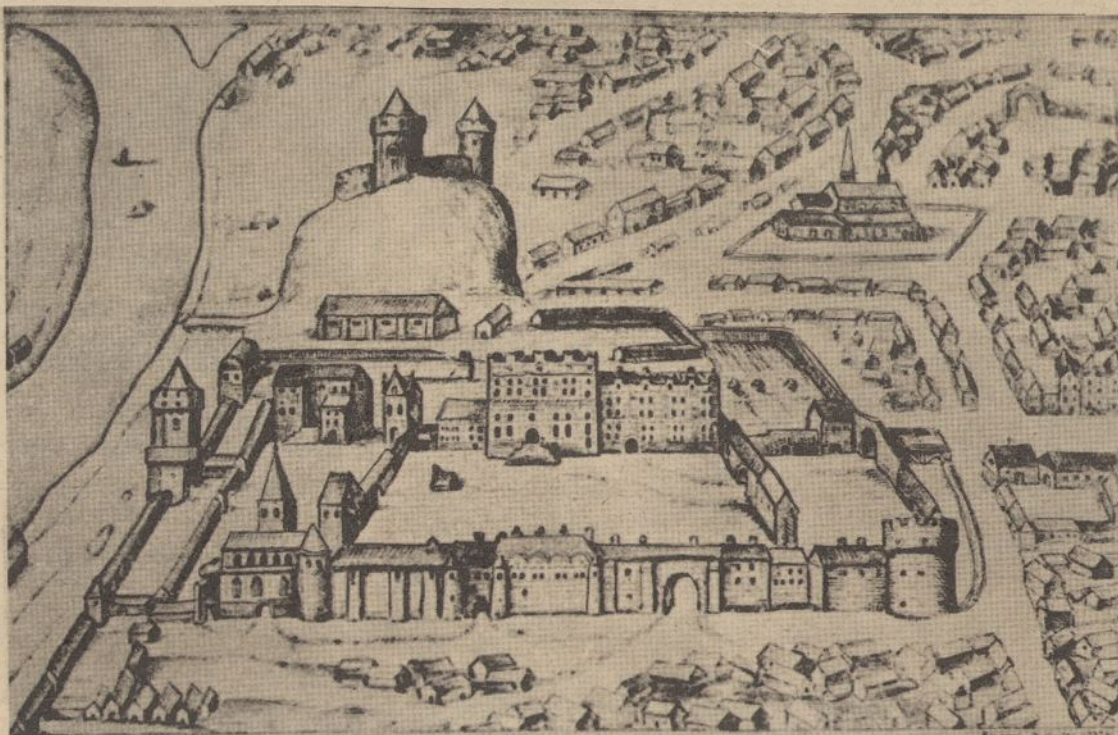
Ir yra beveik linksmas juokas, kai tūlas lietuvis "evičius", "iauskas" ar "ickis" su ilgiausia pavarde per porą dešimtmečių sau ramiausiai, be jokio sąžinės graužimo ir vargo kanliko tautiečių tėvynėje, tačiau atvykęs Amerikon jis ima taip galitės anglosaksiškų lietuvių, kad jiems per sunku jo pavardę ištarti, ir tuoj arba tas galūnės visai nubraukia arba, kad dar daugiau jiems ištartiną palengvintų, visą savo pavardę mėšą pirminko į airišką, vokišką ar kitokią.

Štai koks mūsų paslaugumas svetimiems! Ir dar jūs norite, kad su tokiais didvyrių žemės sūnūmis mūsų tauta nenyktų, o išliktų ir plėstųsi!.

Kai lietuvių tautai jau grėsė mirtis, jau visai prieš pat galą, penkios minutės prieš dvyliką, --prasidėjo jos tautinis atgimimas. Kas pagelbėjo šiam atsikovošėjimui? Pirmiausia, istorija, praeities didybė. Prisiminta ir pirmą kartą suprasta, kad lietuvius privalo lietuviškai vadintis.

Žmonės, nežinantieji savo istorijos, yra vaikai, rašė lotyniškai Dr. Basanavičius pirmajame Aušros numeryje. Ir nors šį didįjį lietuvių atgimimo pranašą kiti vėliau kartais pavadinavo Basanumi, pats jis, šiaip jau gana konservatyvios minties žmogus, ir toliau pasiliko Basanavičiumi. Bet kiti, temperamentingesni, iš karto nusivėdė lenkininkų prisegtas plunksnas: kovoti už lietuvių stoji tik šliūpas, o ne parapijos metrikuose užrašytas šliūpovič (šliūpavičius), Grinius--ne Grinevičius ar Hrynievič, vėliau Amerikoje Balutis--ne Balevičius, dar vėliau Olsis--ne Olszewskis ar Olsauskas...

Poetai, rašytojai buvo pirmieji, kurie uoliausiai lietuvių pavardes ar svetimas keitė lietuviškomis. Ir, be abejo, ne vien dėl to, kad spaudos draudimo laikotarpyje būtinai buvo reikalingi slapyvardžiai. Kunigas Tumas pasirinko net "pagoniško" lietuviško dievaičio Vaižganto pavardę, Maciulevičius pasidarė

Vilniaus vaizdas Brauno atlase

AR SENIEJI VILNIAUS GYVENTOJAI MIEGOJO DRAUGE SU GYVULIAIS?

Daug prirašyta apie Vilniaus praeitį, apie jo kunigaikščius ir karalius, didikus, kurie statė puošnius rūmus ir bažnyčias, apie karus ir gaisrus, tačiau ma-

ža teturime žinių, kaip gyveno paprastieji miestelėnai.

Bene plačiausiai juos aprašė Georg Braun, gyvenęs XVI ir XVII a. pradžioje.

Maironis, Dambrasas rašėsi Jakštu, o iš Žukausko virto visai naujas Vienuolis. Pavyzdžių būtų daugybė, bet užteks, jei dar keliolika suminėsim.

Kas šiandien beatsimena, kad Vydūno pavardė buvo Storosta? Mickevičius virto Krėve (teigiama, kad tai net ne slapyvardis, o tokia yra buvusi antroji, tikra jo šeimos pavardė). Arba mūsų moterys rašytojos, visos bažnyčios sulenkintomis pavardėmis, pasirenka lietuviškus, net kiek keistus slapyvardžius: Petkevičiūtė-Bitė, Ivanauskaitė-Pšibiliauskienė-Lazdynų Pelėda, o Pečkauskaitė-Šatrijos Ragana! Slapyvardžiai prigijo ir tarsi virto į jų pavardes. Daugelis mūsų rašytojų dar vėliau lietuvinio ar iš pagrindų keitė svetimas pavardes: Lastauskas tapo Lastas, Jakševičius-Alantas, Zelenkis-Santvaras, Aleksandravičius-Aistis, Bačinskaitė-Nėris...

Ir labai būdinga, kad tik kai kurie specialieji polinkiypliečiai, kurie su lietuvių tauta tai palaikė glaudžius santykius, tai galėdavo juos vėliau visai nutraukti, puošėsi kitiškiškai. Suvalkiečiai Garbukas būtinai rašėsi tik Herbačiauskas ar Hervačevskis, o grynai lietuviška Gira, kai po pirmojo karo pradėjo rašyti literatūrinės kritikos straipsnius, pasirinko patį griausmingiausią slavišką slapyvardį--Radzikauskas!.

Nepriklausomoje Lietuvoje pavardžių lietuvinimo vyksmas visą laiką ėjo geryn, tačiau vis dėlto dar gera pusė lietuvių pavardžių pasiliko su slaviškomis šaknimis, suslavintomis galūnėmis ar kitaip sugadintų ir primakarkliuotų. Valstybė ėjo lietuviškumo talkon ir viešojoje opinija tatau palaikė. Prieš pat 1940 metus jau buvo baigtas sudaryti lietuviškų ir nelietuviškų pavardžių sąrašas ir lengvam pavardžių atlietuvinimui paruoštas įstatymas. Mat, su pavardės pakeitimu visada yra daug ne tik psichologinių, bet ir teisinių sunkumų.

Bolševikinė okupacija šį vyksmą sulaukė, lyg ranka nukirto. Ir visai suprantam: negalime ir norėti iš rusų, kad jie būtų sudominti mūsų suslavintų ar grynai slaviškų pavardžių lietuvinimu. Priešingai, jiems tatau la-

bai prieširdies, dėl "broliškumo" sustiprinimo jiems patiktų, kad lietuviškos pavardės visai išnyktų ir skambėtų jei ne rusiškai, tai nors bendrai slavškai.

Sovietinėje Lietuvos spaudoje jįs neberasite jokios propagandos už sugadintų pavardžių lietuvinimą. Išskyrus gal porą atvejų, kur pasirenkami lietuviški slapyvardžiai, daugelio Lietuvos jaunųjų sovietinių rašytojų pavardės skamba pavyzdinai slaviškai: Marcinkevičius, Maccevičius, Mackevičius, Bieliauskas, Lankauskas, Kubilinskas ir tt. Atsirado ten net Gelbakai, Usačiovai ir Rostovaitės... Niekas nebekalba, kad sulenkintos, surusintos ar bent galūnėmis sugadintos lietuviškos pavardės turėtų būti išvalytos, atitaisytos, sulietuvinotos. Visiems "patinka" tie pagrausę evičiai ir avičiai, auskai ir auskai, eckai, ickai ir ickai ir jau vis dažniau pasimaišantieji ovi...

Štai, pavyzdžiui, 1959 m. liepos mėnesio Vilniaus "Švyturio" žurnale įdėta dviejų baleto šokėjų nuotrauka su paaiškinimu apačioje: "I Lietuvos akademinio operos ir baleto teatro sceną atėjo gražus būrelis šokėjų, šiemet baigusiu Leningrado Vaganovos vardo choreografinę mokyklą. Balerina R. Aškelavičiūtė ir A. Bieliukevičius papildė mūsų baleto kolektyvą"... Iš tokių pavardžių jau negalime žinoti, kas tas "gražus būrelis", kas jie: ar lietuviai, ar rusai, gudai, lenkai ar žydai?

Kai Lietuvoje dabar vėl suklestėjo Aškelavičių, Bieliukevičių ir Radvilavičių gadinė, tai ir prisiminė anas mano pašnekovas iš dvarelio kumetyno ir jo atsakymas: o kas čia blogo, mano pavardė kaip ir visos kitos...

Ne, lietuviui tokios pavardės nėra "kaip visos kitos". Jos nelietuviškos, suslavintos, sugadintos. Joks save tikrai ir giliai gerbiąs lietuvis tokių pavardžių negalėtų nešioti, net jei jo giminėi iš seno tokias primetė svetimųjų nelaisvė, tautinės stremos ar savo pačių pablūdimas. Šiandien jis tai jau privalėtų suprasti.

Paraginkit savo pažįstamus užsiprenumeruoti Dirvą.

Jis išleido pasaulio miestų atlasą --Theatrum urbium praeipuarum mundi. Atlaso pasirodė dvi laidos, pirma -- 1572 ir antra -- 1576. Ten jis rašo trečioje dalyje per visą puslapį, idėjęs ir Vilniaus miesto planą:

"Namai Vilniuje dažniausiai mediniai, mažyčiai, jie neturi atskirų kambarių, virtuvės, atskiro tvarto gyvuliams, nors darbininkų arklių ir kitų gyvulių mieste matyti apsiečiai". Toliau sako, kad trobelės priemiesčiuose pastatytos iš tašytų pušies rąstų, o "tėvai su vaikais, su darbiniais gyvuliais ir kitais galvijais sutelpa kartu vienoje šiltoje ir purvinoje pirkioje, prie židinio".

Pagal šį aprašymą sostinės gyvenimas atrodė ne kaip. Bet reikia manyti, kad autorius bus vaizdą sutirštinęs, pajudinęs, nes jo suteikiamos žinios apie to meto Vilniaus religinius papročius irgi perdėtos.

Tiesioginį atsakymą duoda dabar Vilniuje padaryti kasinėjimai. 1956 Trijų Kryžių kalno papėdėje, kurią dabar vadina Dainų slėniu, atkasta sudegusi sodyba iš XIV amžiaus. Ten stovėjusi pirkia 4,8x4,7 m. dydžio. Kampuose rąstai sukišti, sienojų plyšiais užglaistyti moliu. Grindys iš tašytų 24-30 cm. pločio lentų. Sienojai ir grindys klotos tiesiog ant smėlio. Viena kame stovėjusi didelė iš molio plukta krosnis.

Prie pietvakarių sienos buvo ir rūselis 1,1x0,95 m. dydžio ir 90 cm. gylio. Jo sienos išklotos plonomis lentelėmis.

Už poros metrų nuo pietinio pirkios kampo stovėjė ir tvartelis, turėjęs daugiau kaip 2 m. ilgio. Jo sienos netinkuotos. Tvartelis sudegęs kartu su gyvuliais. Atrodo, kad gyventojas užklupo staigus gaisras, kad nespėjo išgelbėti gyvulių. Prie tvarto buvusi ir kažkokia pašiurė.

Pirkioje ir visoje sodyboje rasta įvairios medžiagos, molinių puodų šukių, susilydusių žalvarinių indų dalių, geležinis šaukštas, peiliai, dalis žirkių, žalvarinis žiedelis ir žalvarinis meškerės kabliukas.

Ir iš kitų kasinėjimų, padarytų Bekešo kalne, manyti, kad senovėje Vilniaus gyventojai būtų miegoję drauge su gyvuliais. Jau XIV amžiuje jie statėsi nedidelius, beveik kvadratinis gyvenamus namus, kurie turėjo grindis ir krosnis, o gyvuliams turėjo atskirus tvartus.

T.

Išrinkite geriausią nuotrauką

Dirvos skaitytojai kviečiami, panaudojant žemiau spausdinamą kuponą, pasisakyti, kurią iš konkursinių nuotraukų, spausdintų Dirvoje, laiko geriausia.

Balsuoti galima tik už vieną nuotrauką, pažymint jos numerį.

Balsavimo kuponą reikia prisiųsti Dirvos redakcijai iki gegužės 10 d., kad laimėtojų pavardės galėtų paskelbti gegužės 14 d. Clevelande įvykstančiame jaunųjų menininkų koncerte.

i š k i r p t i

DIRVA
Foto Konkursui
6907 Superior Ave.,
Cleveland 3, Ohio.

**Balsuoju už konkursinę
nuotrauką Nr.**

**Geriausie sveikinimai ir linkėjimai visiems
mūsų draugams ir rėmėjams**

**LOUISVILLE TITLE
INSURANCE CO.**

**The Louisville Title Bldg., 118 St. Clair Ave.,
N. E. Phone: MA 1-2075**

**Listen to Rudolph Ringwald and his "Memorable
Music" WJW Radio, Monday thru Friday,
7:05-7:30 P. M.**

Omahos lietuvių žinios

Naujas biuletenis

Velykų švenčių proga Bendruomenės valdyba išleido devintąjį biuletenio numerį. Tarp visų kitų kolonijos reikalų ir reikaliukų, šio biuletenio vedamajame "I antrąjį dešimtmetį žengiant" J. Povilaitis iškėlė vis labiau čia aktualėjantį lietuvių namų statybos klausimą.

Besikaitant apie kitur vykstančias namų statymo "dvikovas", omahiečiai tik apie vienus namus tesvajoją.

D. Stankaitytės koncertas

Balandžio 23 d. Indian Hill Junior High School salėje įvyko Omahos lietuvių choro rengtas sol. D. Stankaitytės koncertas. Pirmoje koncerto dalyje solistė pasirodė su lietuvių kompozitorių dainomis, o antroje dalyje davė arijas iš operų.

Atšilęs oras sulaikė daugelį omahiečių ir į salę tik visur ir visada einančius tesutraukė. Šokiams, kaip paprastai, gerai grojo Br. Jonušo šokių orkestras.

Auksinis jubiliejus

Gegužės 8 d. toje pačioje Indian Hill mokyklos salėje, auksinio kunigavimo jubiliejaus proga, rengiamas 1910-1918 m. buvusio šv. Antano parapijos klebono kun. J. Jonaičio pagerbimas. Kun. J. Jonaitis šiuo metu susilaukė 50 metų kunigavimo ir 80 m. amžiaus. I Pasaulinio karo metu kun. J. Jonaitis buvo 29 ir 79 divizijos kapelionu Prancūzijos mūšių laukuose ir ten buvo sunkiai sužeistas. Šiuo metu jubilias gyvena Arizonos valstijoje iš karo veterano pensijos.

Jubiliejinėse išskilmėse dalyvaus Omahos lietuvių

choras, parapijiečiai ir aukštieji bažnyčios svečiai.

Nenusisėkusios piršlybos...

Kelių paskutinių dienų bėgyje į Omahos televizijos stotį KMTV, pasipuošęs švarko atlapą raudonu kaspinu, kreipėsi tautietis ūkininkas iš Kanados (Mannitoba prov.) ir pasiprašė pagalbos... Stotyje esą tarnautojai jo išklaušė ir štai ką išgirdo!...

Jau kuris laikas, kai minėtas asmuo vedybų reikais susirašinėjo su lietuve gyv. Omahoje... Pavasarėjant abiejų buvo nutarta sueiti akis į akį ir gal net žiedais susikeisti! (Pagal Tamošių Bekepurį: Pavasario toks jau oras, visi jungiasi į poras!). Tad nieko nelaukdamas lietuviškas kanadietis nutarė vykti į Omahą ir savo draugę susitikti. Buvo sutarta, kad į stotį, jo susitikti, atvyks ta omahietė, kad stotyje kanadietis lietuvis bus pasipuošęs prie atlapo raudonu

Gegužės 7 d. Detroit, tautinių šokių grupė Šilainė, vadovaujama G. Šakėnaitės-Gobienės, ruošia savo veiklos dešimtmečio koncertą. Nuotraukoje grupės šokėjai su vadove.

Šilainės dešimtmetis Detroitis

kaspinu (kaip atpažinimo ženklą).

Tačiau stotyje kanadiečio nieks nesutiko ir niekas nepriėjo... Vargšui nieko kito neliko, kaip tik ieškoti savo išsvajotosios turimu adresu. Tačiau jis labai nušėbo sužinojęs, kad jo laukiama tuos adresus niekad negyveno ir niekas jos net nežinojo...

Visą istoriją išgirdusi televizijos stotis mūsų tautiečiui sutiko padėti. Tą "svarbią žinią", su jo paties nuotrauka, paskelbė vakaro žiniuose. Dar pasikvietė pagalbon policiją, pašto įstaigą ir emigracijos - natūralizacijos vietinį skyrių. Šios įstaigos tautietės ieškojo visą dieną, bet nė pėdsako neužtikino...

Šią linksmą "žinią" berasiant ieškojimas tęsiasi antrą dieną... Rep.

IR TAIP GYVENIME BŪNA

TULSA mieste du berniukai įlipo į keltuvą. Kartu važiuoję advokatas pastebėjęs, jog berniukai paspaudė 2 ir 3, todėl užklaušė, kur jie važiuoja. Nustebę berniukai atsakė, jog į penktą aukštą.

SKAIČIUOJAMA, kad vidutiniškai apie pusę milijono darbininkų JAV dirba prie kelių statybos bei kelių taisyimo.

DŽIOVINTŲ bulvių prekyba atneša apie 500 milijonų dolerių per metus. Skaičiuojama, jog kiekvienais metais padidėja apie 50 milijonų dolerių.

ANGLIJOJE po Antrojo pasaulinio karo vienas seržantas, išeidamas iš karinės tarnybos, turėjo susitaupęs apie 840 dolerių. Tuos pinigus investavo į statybą. Ir šiomis dienomis jo įmonė yra vertinama apie 3 milijonus dolerių. Jo žinioje dabar dirba buvęs lauko maršalas, kuris tuo metu buvo seržanto viršininkas.

Solistė LIONE JUODYTĖ gegužės 7 d. Detroito tautinių šokių grupės ŠILAINĖ dešimtmečio koncerte išpildys dalį meninės programos.

Tautinių šokių grupė Šilainė kruopščiai ruošiasi savo veiklos dešimtmečiui. Šokdami ne tik savųjų, bet ir kitataučių šventėse, pagerbimuose ir minėjimuose, nemaža prisidėjo prie Lietuvos vardo garsinimo. Amerikiečių atsakingų pareigūnų, veikėjų ir kultūrinių padėkos, laiškai ir gražiausi aprašymai spaudoje rodo, kad grupė visur lydėjo didelį pasisekimą. Visą laiką sumaniai vadovauja Galina Šakėnaitė-Gobienė ir kasmet renkama šokėjų valdyba. Dabartinę valdybą, kuri uoliai dirba, didesniajam šventės pasisekimui, sudaro: Vida Kukučiūnaitė, Elvyra Plečkaitytė, Vida Smagrauskaitė ir pirmininkas V. Petrasiūnas.

Dešimtmetį metų darbo vaisių vainikuoja koncertu,

kuris įvyks gegužės 7 d., 7 val. 30 min. vakaro Dom Polski salėje, 3426 Junction gatvėje. Programą išpildys solistė Lionė Juodytė ir Šilainė. Detroitiečiai koncertu rodo didelį susidomėjimą. Bilietai, kurie gaunami Neringoje ir pas valdybos narius, jau baigiami parduoti.

Programai pasibaigus, bus turtingas ir įvairus bufetas. Šokiams gros geras orkestras.

MOTINŲ PAGERBIMAS

Vietos bendruomenės apylinkė gegužės 8 d., 12 val. 15 min. Ispanų salėje ruošia motinų pagerbimą. Kalbės A. Astašaitis. Meninėje programoje: mergaičių choras, vadovaujamas S. Slizio, Baltijos tunto žirgų kiltis "Mamytės pasveikinimas" ir Gabijos tunto tautinių šokių grupė, vadovaujama paskaitininkės A. Rastenytės.

RUOSIAMASI STOVYKLAUTI

Baltijos tuntas ruošiasi stovyklauti nuo birželio 24 d. ligi liepos 3 d. imamai. Stovyklos vadovas skautininkas A. Banionis. Stovyklavimo vietas bus pranešta vėliau.

J. Eidikys

Detroito lietuviai gegužės 8 d. ruošiasi švęsti Motinos Dieną. Nuotraukoje minėjimui ruošti komitetas: J. Šoštakas, J. Gilydis-pirm., ir A. Blūdžius. Trūksta komiteto narės I. Smagrauskaitės, J. Gaizūčio nuotrauka.

EAGLE STAMPS YRA EKSTRA SUTAUPYMAS

the **MAY** co's **(2) BASEMENT** stores

SPECIALIAI!

PRIEŠZONINIS PIRKINYS

1/2 KAINOS!

Vyrų 100% Cotton Twill

IŠPLOVUS NEREIKIA PROSYTI

Visam krašte žinomos

"Pegger"
kelnės

2.49

Reg. 4.98 vertės

- Ski Blue • Black
- Tan • Charcoal Grey

Waist Sizes:
28 to 34

Jauni vyrai... dabar jūs galite sutaupyti pirkdami šias populiariausias medvilnines pegger kelnės... patrauklaus priešakio keturių mėgiamų spalvų pavasariui. Tai yra gerai žinomo gamintojo, kurių nereikia turėti kelių, nes išskalbęs nereikia prosyti. Ir už pigią kainą.

Paštu ir telefonu užsakymai priimami... Šaukit CHerry 1-3000

The May Co.'s Basement Men's Clothing Department, Downtown and On the Heights

JAV ir KANADOS JAUNŲJŲ DAINININKŲ, SMUIKININKŲ IR BALETO ŠOKĖJŲ

KONKURSO KONCERTAS

Įvyksta gegužės 14 d., Slovenian Auditorium, Clevelande, 6409 St. Clair Avenue.

Padžia 7 val. vak. Rengia Dirva

Kviečiame gausiai dalyvauti Clevelando ir viso Ohio lietuvius. Taip pat laukiame svečių iš Detroito, Pittsburgho ir kitų lietuvių kolonijų.

Konkurso koncertui bilietai jau parduodami Dirvoje. Užsisakykite iš anksto. Kainos nuo \$2.50 iki \$1.00

Po koncerto vaisės turtingame bufete.

Šokiai grojant Korp. Neo Lithuania orkestrui.

HARTFORDO PRISIKĖLIMAS BOSTONE

Rež. Ipolito Tvirbuto vadovaujama Hartfordo Lietuvių Dramos Studija balandžio 24 d. So. Bostono Aukšt. Mokyklos scenoje parodė P. Vaičiūno 5 v. komediją Prisikėlimas. Veikalas nekartą buvo vaidinamas Nepr. Lietuvos teatruose. Gal tai yra vienas budingesnių ir stipresnių vėlonio P. Vaičiūno scenos kūrinių. Prisikėlimo komedijoje, kuri greičiau yra pjesė negu komedija, autorius paliecia kūrėjo kasdienybės problemas. Skulptorius Romas Alna iš karto užklumpamas kelių nepasisekimų: negauna tarnybinio paskyrimo, praranda tarnybą, vienuole, pamačiusi pozuojančią čigonaitę, atsisako nuo Dievos Motinos stovylos ir, pagaliau, jo mylima žmona nueina paskui pinigą.

Kūrybos ir kūrėjo gyvenimo temos yra slidžios, bet jos vis grįžta į sceną. Tas temos slidumas jaučiamas ir P. Vaičiūno veikale. Rimti ir šventi dalykai čia kartais atsispindi kreivam veidrodyje ir sukelia juoką ten, kur juoktis nederėtų. Tačiau P. Vaičiūnas, būdamas sceninių situacijų meistras, nors ne visur paisydamas tikrovės ir psichologijos, iriasi iš veiksmo į veiksmą, vis daugiau painiavų ir atomazgų surasdamas. Prisikėlimas yra lakus savo dialogais ir tikrai sceniškas veikalas. Tai ir yra tos kūrinio vertybės, kurios dar ilgesnį laiką išlaikys jį scenoje. Hartfordo Lietuvių Dramos Studija yra gabių ir scenos darbą mylinčių žmonių sambūris. Žinoma, studijos siela yra rež. Ip. Tvirbutas. Be jo Hartforde nebūtų atsiradusi nei Gimtoji Žemė, nei dabar Prisikėlimas. Ip. Tvirbutas patyrusia ir talentinga ranka savo vaidinimą vedžioja po sceną. Prisikėlimo veikėjų charakteriai išryškinti, o kadangi komedijos žanras neklaido, kai kuris ir pašaržuotas, mizanscenos gyvos, spalvingos ir pateisintos, vaidinimo ritmas, be vieno kito mėgėjamasis pasitaikančio sutrikimo, sklindus ir lygus. Aplačiai rež. Ip. Tvirbuto statytas P.

Vaičiūno Prisikėlimas, kaip režisūrinis darbas, kaip darbas su scenos mylėtojų pajėgomis, yra pasisekęs ir įdomus.

Prisikėlimo vaidybiniė našta sukrauta šešiams veikėjams — skulptoriui Alnai, jo žmonai Irmai, turtingam ponui Barvai, čigonaitėi Marei, gėlių augintojui Algaudui, jo dukteriai Cilei ir dalinai vienuolei Angelijai. Visi kiti veikėjai yra daugiau epizodinio pobūdžio, reikalingi veiksmui pastūmėti ar kuriai atomazgai atmegzti.

Skulptorių Rimą Alną Hartfordo trupė vaidina Juozas Raškys. Savo nuotakomis ir išgyvenimais kamuotą vaidmenį vaidintojas atliko su įsijautimu ir patraukliai. J. Raškys pakluso režisieriaus valiai, jo Alna nuo pradžios iki galo buvo išlaikytas, pačiose pavojingiausiose scenose gyvas ir įtikinamas. P. Vaičiūno pamėgtą moters tipą, kurią gana greitai sugundo aukso žvangėjimas, vaidino Aldona Kalvaitytė. Tai Alnos žmona Irma. Ji buvo simpatinga savo išore, balsu ir judesiu. Dvasiniai lūžiai, kurių Irmai skyrė autorius, A. Kalvaitytei sunkiau davėsi įveikiami. Žinoma, tam reikalinga vaidybiniė technika, kuri atsiranda tik ilgiau scenoje padirbėjus. Turtingą poną Barvą, nepaisant jokių moralės dėsnių, suviliojusį ir atstūmusį Irmą, mylėtojų teatro plotmėj visai gerai vaidino Vytautas Zdanys. Vaidybiniu talentu, gyvu ir spalvingu būdu pasireiškė Ilona Marijošiūtė, vaidinusi čigonaitę Marą. Kai kurie jos "duetai" su skulptorium Alna vaidybiniu požiūriu buvo tikrai pasisekę, kaip vykusiai savo sukurtas ir visos Maros vaidmuo. Algau dą spalvingai ir šiltai vaidino Juozas Benešius. Patraukli savo savo paprastumu ir vidine šilima buvo Nijolė Kleizaitė — Algaudo duktė Cilė. Gražina Valašienė nedėkingame sesers Angelijos vaidmenyje buvo jautri ir įtikinama, nors "praeities nusidėjimai" su

Algau du nebuvo pakankamai išgyventi. Paprastas ir tuo paprastumu jaukus buvo reporteris Mikas Petrauskas. Rež. padėjėja Bronė Jucėnienė, vaidinusi Irmos motiną, sukūrė būdingą kaimo moterėlės vaidmenį ir pasirodė gerai mokanti žemaičių kalbą (nors P. Vaičiūnas ta tarme nerašė). Gera ir žvali tarnaitė buvo Zita Blažaitytė, įspūdingas čigonas Vytautas Radikas. Truputį pašaržuotas ponų vaidmenis gerai atliko Matas Palubinskas, Algimantas Giedraitis ir Mikas Petrauskas. Žmogaus iš centro pavardės nežinau, o Vyt. Radiko policininkas buvo mielas. Jer. Kubiliaus dekoracijos nesudėtingos, kiekvienai išvykai paslankios.

Prisikėlimo pažūrėti susirinko 300-400 žiūrovų, nes tą pačią dieną ir val. įvyko pabaltiečių koncertas Jordan Hall'e. Vaidinimą surengė Laisvės Varpas. Asmeniškai susitikus, pasirodė, kad rež. Ip. Tvirbuto sveikata yra vėl pablogėjusi. Gal, be šeimos, tuo reikalu turėtų ir jo studija rimtai susirūpinti. St. S.

CLEVELANDE ir apylinkėse

• Jaunųjų menininkų konkurso rėmėjais įsijungė: P. J. Žiūrys, Dr. H. Brazaitis, P. Luiza, J. Salasevičius, Ona ir K. Karpiai, R. Pauliukonis. Rėmėjams širdingai dėkojame.

• Prof. S. Sužiedėlis, "Darbininko" redaktorius, atvykęs į ateitininkų 50 m. sukaktį, aplankė Dirvą ir apžiūrėjo spaustuvę.

• Julius Kazėno ir p. Karsokienės muzikos mokinių koncertas įvyksta gegužės 15 d. Naujosios Parapijos salėje. Rengia Bendruomenės II apylinkė.

• I Dainavos lietuviškas Vestuves, kurios bus vaidinamos gegužės 7 d. Enginners salėje, kvietimus tą dieną bus galima gauti Lietuvių Prekybos Namuose nuo 10 val. ryto iki 2 val. po pietų. Vėliau kvietimai bus prie įėjimo. Rengėjai visus kviečia kvietimus įsigyti iš anksto.

DAIL. ANTANAS VAIKŠNORAS, vietinės amerikinės spaudos vadinamas "Clevelando lyriškiausiu impresionistu", šiemetinėje May Show atžymėtas pirmąja premija akvarelės gamybos grupėje ir antrąja aliejinės technikos gamtovaizdžių grupėje.

• Išnuomojamas naujai įrengtas 2-jų kambarių ir

vonios butas vienam arba porai, \$45.00 mėnesiui.

6811 Whitney Ave. Tel. EN 1-4573. (52)

Išnuomojami kambariai 655 East 97 St. Šaukti telefonais: MU 1-3122 arba VI 3-8002. (53)

J.S.AUTO SERVICE

Sav. J. Švarcas

1254 Addison Rd.
Cleveland 3, Ohio

Mašinų viršaus taisymas ir dažymas. Motorų, stabdžių patikrinimas ir taisymas.

24 hours towing

Atidaryta nuo 8 val. ryto iki 7 val. vakaro.

Dienos telef.: HE 1-6352 Nakties tel.: LI 1-4611

I. J. SAMAS JEWELER

Šveicariški ir geriausi Amerikos laikrodžiai. Laikrodžių taisymas. Brangenybės. Įvairūs dovanų pasirinkimas.

7007 Superior Ave. Greta Ezella Theatre

Telef.: EX 1-3969. Bute: WA 1-2354

EAST CLEVELAND - EUCLID & SUPERIOR AVE.

SAVINGS
EARNOPEN EVERY SATURDAY
UNTIL NOON

4%

SUPERIOR
SAVINGSACCOUNTS
INSURED TO
\$10,000HOME AND
REMODELING LOANS

CORNER 68TH - SUPERIOR AVENUE

JAKUBS & SON**FUNERAL HOMES**

Vėsinamas oras Jūsų patogumui

Della E. Jakubs & William J. Jakubs

Licensijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai
35 metai simpatingo ir rimto patarnavimo.

6621 Edna Avenue
EN 1-1763936 East 185 St.
KE 1-7770

Plokstelė įrašyta Montrealyje, R.C.A. Victor studijoje.

Vaidinimas trunka virš pusantros valandos - 2 plokstelės (4 pusės). Tinka visiems fonogramams, turintiems 33 1/3 greitį. Viso komplekto kaina - \$10.

Užsisakant rašyti - Stp. Kęsgallai, 1577 Rue de Seve,
MONTREAL 20, P.Q., CANADA.

1960 m. gegužės mėn. 7 d., šeštadienį, Engineers Bldg. salėje

- 100 St. Clair ir Ontario gatvių kampas, Clevelande

DAINAVOS
ANSAMBLIO**“VESTUVĖS”**

Kvietimai gaunami: Dirvoje, šv. Jurgio parapijos salėje sekmadieniais, Lietuvių Prekybos Namuose, Naujos Parapijos spaudos kioske ir pas Apylinkės Valdybos narius. Puiki ir lengvai pasiekiama salė. Pradžia 7 val. vak.

Visus kviečia į VESTUVES

Lietuvių Bendruomenės Clevelando Pirmosios Apylinkės Valdyba

Trijų veiksmų kaimo
buities vaizdas su
vestuvių papročiais
dainomis ir šokiais.

KAS IR KUR?

• **Prel. J. Balkūnas, VLIKO** pirm. dr. A. Trimakas, LLK pirm. V. Sidzikauskas, Liet. Mot. Ats. pirm. L. Bieliukienė, M. Kižytė, V. Banelis, V. Barčiauskas ir k. bal. 22 d. atstovavo lietuvius tarptautinės organizacijos Women for Freedom metinė iškilmingoj akademijoj, įvykusioj New Yorke.

• **Dr. J. Kazickas ir dr. K. Valiūnas**, Neries bendrovės savininkai, pasižadėjo aukoti pusę reikalingos sumos sekančiam vasaros semestru priė Fordham Universiteto lituanistikos kursams išlaikyti. O iki gegužės pabaigos reikia 2-3 tūkstančių dol., kurių vajum rūpinasi Lietuvių Bendruomenės New Yorko apygarda, vadovaujama D. Peniko.

• **Lietuvių Moterų Atstovbės Klubas** suruošė tradicinį Velykų stalą — literatūrinę popietę, kuri įvyko balandžio 24 d. Cornegie Endowment salėj, New Yorke. Aldona Augustinavičienė skaitė paskaitą apie egzistencializmą ir moderniąją kūrybą. Dalyvavo apie 100 žmonių.

• **Vyt. Valaitis**, Newsweek foto korespondentas, išvyko į Daniją, Švediją ir Norvegiją. Paruoš reportażus iš tų kraštų princesių gyvenimo.

• **Almus meno galerijoje**, Great Neck, N. Y., nuo gegužės 1 iki 15 d. atidaryta dail. Sandro Cipkuvienės, gyvenančios Baltimorėj, darbų paroda. Nuo gegužės 22 iki birželio 14 d. tose pat patalpose vyks dail. Telesforo Valiaus, gyvenančio Kanadoje, grafikos paroda.

• **Vilniaus operos ir baletu artistų grupė**, vadovaujama teatro direktoriaus Z. Paulausko, išvyko gastroliuoti į Varšuvą, Poznanę ir kitus Lenkijos miestus.

• **R. Pauliukonis**, iš Parma Heights, mokėdamas už prenumeratą, atsiuntė ir \$5 auką.

PAIEŠKONI

Brazauskas, Justinas ir Vladas, iš Drutūnų km., Kaltinėnų val., Švenčionių apsk.
Domeikaitė, Ona, Lauryno dukrė
Drungila, Stasys, Augusto sūnus, iš Kartenos val., vedęs Kostė Vaitkaitė
Galkus, Viktoras, kilęs iš Kuršėnų, išvežtas darbams į Vokietiją
Idankienė, Agota
Jocius, Vincas, Vinco sūnus, iš

Iteikta premija
kompozitoriui
Juliui Gaideliui

Balandžio 27 d. vakare Brookline'o Bibliotekos Muzikos D-ja surengė kamerinės muzikos koncertą ir ta proga įteikė premiją komp. Juliui Gaideliui, kurio trio laimėjo 1959 m. konkurse geriausio kūrinių pripažinimą. Minima Muzikos D-ja kasmet tokius konkursus skelbia. Pažymėtina, kad komp. Jul. Gaidelio veikalą iš 18 atsiųstų rankraščių išskyrė tikrai žymūs asmenys JAV muzikiniame gyvenime — Gregory Tucker, Malloy Misler ir Walter Piston. Premijos įteikime tas faktas buvo atžymėtas, komp. Jul. Gaidelis gražiai pasveikintas.

Premijuotasis trio yra sukurta smuikui, klarnetui ir anglų ragui, mūsųose vadinamai valtornai. Šiame koncerte trio pirmą kartą atliko smuikininkė Matsuko Fujii, klarnetistas Sherman Friedland ir valtonistas David Battey. Ansamblys neblogai susigrojęs, tad komp. Jul. Gaidelio kūrinys praskambėjo sklandžiai ir įdomiai. Autorius gerai valdo formą, jo harmonija spalvinga, veikalas savaimingumo nestokoja. Atrodo, visos trys trio dalys — Andante, Moderato ir Lento — yra lygiai įdomios ir originalios. Šiais metais komp. Jul. Gaideliui pasisekė New Yorke, sekasi ir Bostono. Linkėtina, kad jo kompozicinis talentas suskambėtų visu galingumu.

Koncerto paklausti susirinko nemažas būrys klausytojų. Matėsi ir visa eilė liet. veidų. Visi komp. Jul. Gaidelį plojimais nuoširdžiai sveikino. St. S.

Šaukėnų

Kilmickienė, Teklė, ir jos sesuo Miglinienė, Emilija Maksimavičius, Pranas Marcinkevičius, Kazys Miglinienė, Emilija, ir jos sesuo Kilmickienė, Teklė Norkus, Adolfas ir Alfonsas, Juozo sūnūs, gimę Telšiuose Norvilas, Zenonas, Motiejus sūnus, 1944 m. išvežtas Vokietijon iš Kretingos kalėjimo. Paukštys, Augustinas, iš Žygėnų km., Gelgaudiškio val., Šakių apsk., buvęs Belgijoje Riskevičius, Jurgis ir Veronika

Ieškomieji arba apie juos žinantieji maloniai prašomi atsiiepti:

Consulate General of Lithuania
41 West 82nd Street
New York 24, N.Y.

Žurnalas Lietuvių Dienos šiomis dienomis atšventė dešimtmetį. Ta proga Los Angeles mieste balandžio 24 d. įvyko minėjimas, sutraukęs didelį būrį svečių. Nuotraukoje žurnalo leidėjai A. ir B. Skiriai ir redaktoriai B. Brazdžionis.

D. Čibo nuotrauka

New Yorko Lietuvių Moterų Klubas balandžio 24 d. buvo suruošęs tradicinį Velykų stalą — literatūrinę popietę, kurioj iš Clevelando atvykusi Aldona Augustinavičienė skaitė paskaitą apie egzistencializmą ir moderniąją kūrybą.

V. Maželio nuotrauka

Aktualieji reikalai Tautinės Sąjungos
centro valdybos posėdyje

Amerikos Lietuvių Tautinės S-gos centro valdybos balandžio 27 dienos posėdyje priimtas Lietuvių tautinės srovės subendrinto darbo statuto projektas. Juo siekiama suderinti Amerikos Liet. Tautinės S-gos ir Lietuvių Tautinio Sąjūdžio darba ir pašalinti betkokį paralelizmą. Senokai keliamas mintis suglaudinti šias dvi tautines organizacijas įgijo konkretesnę formą praėjusiais metais Detroite buvusiame ALT S-gos dešimtmečio seime. Jame buvo pritarta Liet. Tautinio Sąjūdžio pirm. Dr. Br. Nemicko sąjūdžio valdybos vardu pasiūlytiems susilaukinimo principams. Jais ir yra pagrįstas tik ką priimtas statuto projektas.

Ar verta reikštis
amerikinėje politikoje?

Posėdyje iškilo klausimas, ar būtų prasminga lietuviams aktyviau dalyvauti amerikinėje politikoje. Priėta vieningos nuomonės: visa eilė motyvų kalba už tai, kad amerikinėje politikoje turėtų dalyvauti kaip galima didesnis lietuvių skaičius. Vienas tų motyvų itin mums svarbus: aktyviai reikšdamiesi JAV politikoje, galėsime geriau tarnauti Lietuvos laisvinimo uždaviniui. Ypatingai verta skatinti susidomėti

politine amerikine veikla mūsų jaunimą.

Viltis turi vilties, kad jie
atsiskaitys...

Svarstant Vilties Draugijos reikalus, prisimintas nemalonus faktas, kad nevisi ištesėjo Vilčiai duotus pasižadėjimus. Yra ne tik pasikyrę asmenų, bet ir ALT S-gos skyrių, kurie ligi šiol nepasiuntė Vilties Draugijai savo įnašų arba jų dalies. O juk tie įnašai buvo pažadėti. Pasižadėjimų davėjai skatino Vilties Draugiją tobulinti ir dažninti Dirvą. Viltis tą norą patenkinti, kad ir kiekvienas, kuriam rūpi tautinės spaudos tobulėjimas, atliktų savo pareigą.

Smagia gaida nuskambėjo pranešimas apie Dirvos redaktorių ir jų techniško talkininkų darbą. Jie ne tik įstengia laiku tris kartus per savaitę išleisti Dirvą, bet ir eilę pašalinių leidinių. Čia pat buvo pademonstruota keli jų darbai lietuvių ir kitomis kalbomis.

Jaunimui paremti

Premijų fondui, iš kurio bus skiriamos premijos Dir-

Lietuvių Tautinio Akademino Sambūrio Chicagoje 1960 metų valdyba. Sėdi iš kairės: pirm. adv. Jonas Našlūnas, korp. Neo Lithuania filisteris, vicepirm. inž. Kęstutis Kirvaitis, korp. Neo Lithuania filisteris. Stovi: valdybos narys dr. Jonas Pavilonis, korp. Viltis filisteris, sekr. agr. Jonas Pročys, korp. Jaunoji Lietuva filisteris ir išd. ekon. Stepas Trinkauskas, korp. Lietuva filisteris. V. Noreikos nuotrauka

NEW YORK

KORPI NEO-LITHUANIA FINIS
SEMESTRIS

Gegužės 7 d. Festival salėje 40 East 26th Street, New Yorke, neolituani ruošia finis semestrį. Irena Vakselytė, Algis Starolis ir Juozas Tysliava, Jr. vadovaus pramogos programai. Be savomis jėgomis sudarytos programos, bus vaišės ir šokiai. Gros orkestras. Numatomos ir kitokios staigmenos. Studentai, moksleiviai, filisteriai, ir Neo-Lithuania draugai bei bičiuliai maloniai kviečiami atsilankyti ir praleisti laiką jaukioje, korporantiškoje nuotakoje. Pabūvis prasideda 7:30 v.v. D.M.

KUN, DR. STASYS VALIUŠAITIS, Baisogaliečių Bičiulių Klubu iniciatorius ir pirmininkas, per vardines bus pagerbtas klubo narių ir svečių specialiniame susirinkime, įvykstančiame gegužės 8 d. 4 val. E. Povilanskienės svetainėje, 158 Grand Street, Brooklyne, N.Y.

Tose iškilmėse su atitinkama programa bus paminėta ir Motinos diena. Žodį apie motinas tars varduvininkas kun. S. Valiušaitis.

JUOZAS GINKUS pagerbdamas savo tėvų atminimą, pastatydino

ant jų kapo, Joniško kapinėse Lietuvoje didingą paminklą, kurį pašventino tos parapijos klebonas kun. kanauninkas Česna. Iš Joniško rašoma, kad tas paminklas yra tikrai puikus tų kapinių papuošalas.

MATAS TRUNCA, kilimo dzūkas, gyvenęs Flushing, N.Y., mirė balandžio 19 d. Buvo nuoširdus lietuvis ir savo krašto mylėtojas. Prieš amžiaus pabaigą sielosios, kad neteko aplankyti Lietuvos.

KIAUNĖ IR SIRUSAS, abu Jurgiai, šviesūs New Yorko lietuviai, gausiame artimųjų būrelyje atšventė savo vardines.

STASYS JAKŠTAS, dirbęs New Yorko pašto žinyboje, atliekamą laiką skiria kūrybai. Bičiulių skatinamas ruošia savo poezijos rinkinį spaudai.

ANTANAS SODAITIS, teisininkas, neseniai įvykusiame Lietuvių Skautams Remti Draugijos susirinkime New Yorke, išrinktas tos organizacijos pirmininku. Taip pat į minėtą valdybą yra išrinkta dr. E. Noakas ir M. Klivečienė vicepirmininkais, P. Matekūnas-iždininku ir B. Kidolienė-sekretore. J. Audėnas, inž. J. Butkus ir L. Vilkutaitienė sudaro tos draugijos Kontrolės komisiją. Juozas Valtūnas

vos rengiamo jaunųjų menininkų konkurso (geg. 14 d. Clevelande) laimėtojams ALT S-gos centro valdyba paskyrė 100 dol.

Taip pat paskirta viena stipendija — 40 dolerių — Chicagoje veikiančiam Lituanistikos institutui, ruošiančiam ateities lituanistus lietuvių mokykloms ir lietuviškajai veiklai.

Apie ateitį — Tabor
Farmoje

Artimos ateities veiklos planui aptarti nutarta birželio mėnesį nusikelti į Tabor Farmą ir tam reikalui pašvesti kelis posėdžius. Į juos, be Sąjungos vadovybės, numatyta pasikviesti ir dar kai kuriuos asmenis. Svetingas Tabor Farmos šeimininkas J. Bačiūnas pažadėjo tam susirinkimui parūpinti palankiausias sąlygas.

* * *

Posėdžio pabaigoje išklausyta pranešimų apie ALTo darbą, New Yorke buvusį ALT S-gos 4 skyrių dešimtmečio minėjimą, pasitarimą su A. Smetonos monografijos rašytoju A. Merkeliu ir kt.

Posėdyje, kuris vyko pirm. inž. E. Bartkaus bute, be šeimininko dar dalyvavo Sąjungos tarybos prezidento narys J. Bačiūnas, Vilties draugijos pirm. Dr. J. Bartkus ir Sąjungos centro valdybos nariai: T. Blinstrubas, inž. J. Jurkūnas, Dr. J. Paplėnas ir Dr. A. Rudokas.

BOSTON

Skautų tėvų susirinkimas

Gegužės 6 d., 8 val. vak. šaukiamas Bostono skautų tėvų ir rėmėjų susirinkimas. Dienotvarkėje: pranešimai iš Tarpt. Skautų konferencijos, Tėvų K-to pranešimai, Revizijos Komisijos aktas, tautininkų pranešimai, Skautams Remti Dr-jos steigimas ir susirinkimas įvyks Tautinės Sąjungos namuose. Kviečiami tėvai ir bičiuliai dalyvauti.

Cicero Aukšt. Lituanistinės mokyklos dalis mokytojų: Iš kairės: Pr. Razminas, B. Babrauskas ir Č. Grincevičius. E. Šulaičio nuotrauka

PRADEKITE SIŪSTI DIRVĄ

Kam

Kur

Susipažinti šešius numerius ☐

Kaip mano dovana, už kurią apmoku naujiems skaitytojams taikomu papigintu tarifu:

už 3 mėnesius — \$2.00 ☐
už 6 mėnesius — \$4.00 ☐
už pirmus metus — \$8.00 ☐

(Pažymėkite atitinkame langelyje savo užsakymą ir pridėkite atitinkamą mokestį, jei užsakote kaip dovana).

Užsakytojas:

(Vardas, pavardė)

(Adresas)